

**Hrvatska na putu
u Europsku uniju:**

:
od kandidature
do članstva

:
šesto izdanje

:
:
:
:

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

:

www.mvep.hr

Hrvatska na putu
u Europsku uniju:
od kandidature
do članstva

šesto izdanje

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

Zagreb, 2012.

Nakladnik: Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

Autori: Ksenija Brigljević, Ana Brnčić, Petra Leppee, Ivana Mošnja

Recenzenti: Vladimir Matek, Dario Mihelin, Nataša Mikuš, Tamara Obradović Mazal

Suradnik: Marko Makek

Grafičko oblikovanje: Petrak-Žaja studio

ISBN: 978-953-7859-02-2

Rukopis dovršen u siječnju 2012.

Zagreb, 2012.

CIP zapis dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 797357

Sadržaj

5

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju Europskoj uniji: postupak

- 1) Uvjeti za članstvo u Europskoj uniji
- 2) Postupak: od podnošenja zahtjeva za članstvo do otvaranja pregovora o pristupanju Europskoj uniji

15

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

- 1) Kronologija uspostavljanja ugovornih odnosa s Europskom unijom, podnošenja zahtjeva za članstvo, stjecanja statusa kandidata, otvaranja pregovora te poziva u članstvo
- 2) Što je sadašnjim novim državama članicama EU-a i državama kandidatkinjama donio status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?

33

Od zahtjeva za članstvo do potpisivanja Ugovora o pristupanju Europskoj uniji: slučaj Republike Hrvatske

- 1) Kronologija odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije
- 2) Prvi ugovorni odnos: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
- 3) Podnošenje zahtjeva Republike Hrvatske za punopravno članstvo u EU
- 4) Republika Hrvatska kao kandidat za punopravno članstvo u Europskoj uniji
- 5) Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji
- 6) Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji i stupanje u članstvo

57

Pojmovnik

*Trenutačno
Europska unija ima
27 država članica*

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju Europskoj uniji: postupak

6 - 7

7 - 13

- 1) Uvjeti za članstvo u Europskoj uniji**
- 2) Postupak: od podnošenja zahtjeva za članstvo do otvaranja pregovora o pristupanju Europskoj uniji**

- Kako izgleda zahtjev za članstvo?
- Kome se upućuje zahtjev, tko ga razmatra i u kojem roku?
- Koji se koraci poduzimaju u postupku donošenja mišljenja o zahtjevu?
- Što slijedi ako je mišljenje o zahtjevu pozitivno?
 - a) stjecanje statusa kandidata za članstvo u EU
 - b) otvaranje pregovora o pristupanju EU
- Što slijedi ako je mišljenje o zahtjevu negativno?

“Svaka europska država koja poštuje načela navedena u članku 2 može zatražiti članstvo u Uniji...”
Članak 49 Ugovora o Europskoj uniji

1) Uvjeti za članstvo u Europskoj uniji

Od samog početka integracijskog procesa u Europi, tijekom kojeg je stvorena Europska unija u svom današnjem obliku, postojala je mogućnost da svaka europska država zatraži članstvo u Europskoj uniji. S vremenom je EU pobliže definirala uvjete koje moraju ispunjavati kandidati za članstvo, tako prema članku 49 Ugovora o Europskoj uniji, koji danas uređuje to pitanje, zahtjev za članstvo može podnijeti svaka europska država čije uređenje počiva na načelima poštivanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštivanja ljudskih prava te prava manjina. Na sastanku Europskog vijeća u Kopenhagenu, održanom u lipnju 1993. godine, postavljena su tri kriterija (tzv. Kriteriji iz Kopenhagena) koje svi budući kandidati moraju ispunjavati prije primanja u punopravno članstvo EU-a.

To su redom:

(1) POLITIČKI: stabilnost institucija koje osiguravaju demokraciju, vladavinu prava, poštivanje ljudskih prava i prava manjina i prihvaćanje političkih ciljeva Unije;

(2) GOSPODARSKI: postojanje djelotvornog tržišnoga gospodarstva te sposobnost tržišnih čimbenika da se nose s konkurentskim pritiscima i tržišnim zakonitostima unutar EU-a;

(3) PRAVNI: usvajanje cjelokupne pravne stečevine EU-a (franc. *acquis communautaire*).

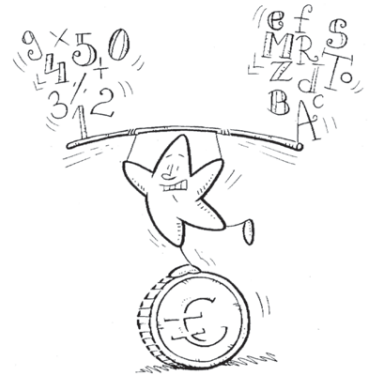
Međutim, vrlo brzo se pokazalo da je potrebno postaviti još jedan kriterij. Naime, iako je prihvaćanje pravne stečevine EU-a važno, još je važnije osigurati njegovu učinkovitu provedbu i primjenu kroz odgovarajuće administrativno ustrojstvo. Stoga je već na sastanku Europskog vijeća u

1

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju Europskoj uniji:
postupak

Madridu (u prosincu 1995. godine) zaključeno da provedbu svih reformi (političkih, gospodarskih i pravnih) nužno mora pratiti i odgovarajuće administrativno ustrojstvo. Tako je u Madridu postavljen četvrti kriterij kao preduvjet za članstvo:

(4) ADMINISTRATIVNI: prilagodba odgovarajućih administrativnih struktura s ciljem osiguravanja uvjeta za postupnu i skladnu integraciju (kao što su jačanje administrativne sposobnosti, stvaranje učinkovitog sustava državne uprave s ciljem osiguravanja učinkovitog procesa usvajanja i provedbe pravne stečevine EU-a).

Osim političkog, gospodarskog i pravnog kriterija, ubrzo se pokazalo da je kao preduvjet za članstvo potrebno definirati i administrativni kriterij.

2) Postupak: od podnošenja zahtjeva za članstvo do otvaranja pregovora o pristupanju Europskoj uniji

Podnošenjem zahtjeva za članstvo započinje postupak ocjenjivanja sposobnosti države podnositeljice zahtjeva da postane članicom Europske unije. U nastavku su predstavljeni osnovni podaci o postupku podnošenja zahtjeva i njegova razmatranja unutar institucija EU-a, stjecanja statusa kandidata, te pristupnih pregovora.

Kako izgleda zahtjev za članstvo?

Riječ je o kraćem pismu koje potpisuje predsjednik države i/ili predsjednik vlade države podnositeljice zahtjeva, a u kojem se ističe:

- europska pripadnost države podnositeljice zahtjeva,
- uključivanje u Europsku uniju kao cilj politike države podnositeljice zahtjeva, te
- spremnost prihvaćanja svih ciljeva Unije kao i obveza koje proizlaze iz članstva u EU.

Zahtjev može pratiti kraći ili opširniji dokument koji ga sadržajno podupire, a u kojem se navode postignuća države podnositeljice zahtjeva u procesu približavanja EU. Spomenuti dokument upućuje na spremnost te države za daljnji napredak prema punopravnom članstvu, odnosno stjecanju statusa kandidata.

Kome se upućuje zahtjev, tko ga razmatra i u kojem roku?

Prema članku 49 Ugovora o Europskoj uniji, zahtjev se podnosi Vijeću EU-a. Vijeće EU-a podneseni zahtjev upućuje na razmatranje Europskom vijeću, te poziva Europsku komisiju da pristupi izradi mišljenja o zahtjevu za članstvo (franc. *avis*), to jest o pripremljenosti države podnositeljice zahtjeva za prihvatanje i ispunjavanje spomenutih uvjeta za članstvo. U većini slučajeva postupak donošenja mišljenja traje oko godinu dana, premda može trajati i duže od toga.

*Zahtjev se podnosi
Vijeću EU-a.*

Koji se koraci poduzimaju u postupku donošenja mišljenja o zahtjevu?

Europska komisija upućuje državi podnositeljici zahtjeva poseban upitnik s rokom unutar kojeg ta država treba prirediti potrebne podatke. Upitnik koji je Europska komisija uputila tadašnjim državama podnositeljicama zahtjeva u travnju 1996. godine sastojao se od:

- uputa za ispunjavanje upitnika,
- dijela koji je bio zajednički svim državama kojima je upućen, a odnosio se na 23 poglavlja koja su u velikoj mjeri slijedila poglavlja "Bijele knjige za pripremu država srednje i istočne Europe za uključivanje u unutarnje tržište Europske unije", te

- dijela s posebnim pitanjima o državi na koju se upitnik odnosio.

Upitnik je imao oko 150 stranica, a rok za pripremu odgovora bio je tri mjeseca. Da je riječ o opsežnom poslu, najbolje govori činjenica da su odgovori koje su tadašnje države podnositeljice zahtjeva dostavile imali i po nekoliko tisuća stranica.¹

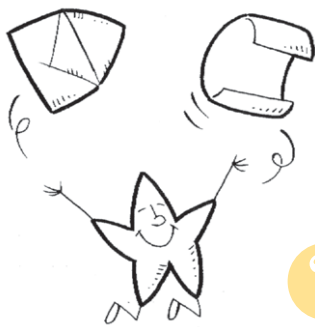
Odgovore na postavljena pitanja država podnositeljica zahtjeva upućuje Europskoj komisiji do isteka predviđenog roka. Na temelju dostavljenih podataka, kao i podataka iz drugih izvora (država članica EU-a i brojnih međunarodnih organizacija), Europska komisija donosi:

1. **mišljenje** kojim ocjenjuje stanje i mogućnosti države podnositeljice zahtjeva glede ispunjavanja uvjeta za članstvo,
2. **preporuke** u pogledu otvaranja pregovora o primanju u članstvo EU-a.

Mišljenje o zahtjevu za članstvo sadrži:

1. prikaz odnosa države podnositeljice zahtjeva i Europske unije (posebice onih ugovornih),
2. analizu stanja u vezi s ispunjavanjem političkih uvjeta za članstvo,
3. ocjenu stanja i mogućnosti glede ispunjavanja gospodarskih uvjeta,
4. analizu sposobnosti prihvaćanja obveza koje proizlaze iz članstva (prihvaćanje pravne stečevine EU-a),
5. opću ocjenu stanja i mogućnosti glede ispunjavanja uvjeta za članstvo i s tim povezanu preporuku o otvaranju pregovora o pristupanju Europskoj uniji.

¹ O Upitniku koji je Europska komisija uputila Republici Hrvatskoj vidi str. 41-42.

Ako je mišljenje o zahtjevu za članstvo pozitivno, država podnositeljica zahtjeva postaje službeno kandidat za članstvo u EU.

U pristupnim pregovorima određuju se uvjeti priključivanja države kandidatkinje Europskoj uniji, a oni se načelno odnose na donošenje, primjenu i provedbu propisa Europske unije.

Cjelokupni postupak davanja mišljenja, od poziva Vijeća EU-a Europskoj komisiji da izradi mišljenje, ispunjavanja upitnika, dostave odgovora na upitnik Europskoj komisiji do zaprimanja Komisijinog mišljenja od strane države podnositeljice zahtjeva, u većini slučajeva traje oko godinu dana, ali može trajati i duže.

Što slijedi ako je mišljenje o zahtjevu pozitivno?

a) stjecanje statusa kandidata za članstvo u EU

Svoje mišljenje i preporuke Europska komisija upućuje Europskom vijeću te ono donosi konačnu odluku o odobravanju statusa kandidata državi koja je podnijela zahtjev za članstvo. Ako je mišljenje o zahtjevu pozitivno, Europsko vijeće saziva bilateralnu međuvladinu konferenciju između Europske unije i države podnositeljice zahtjeva za članstvo, koja tako dobiva status kandidata. Od tog trenutka nadležnost za bilateralne odnose između EU-a i države kandidatkinje, koju je do tada imala Opća uprava za vanjske odnose Europske komisije, preuzima njezina Opća uprava za proširenje. Statusom kandidata država dobiva mogućnost korištenja pretpristupnih fondova Europske unije koji bi joj trebali osigurati brži razvoj te potporu reformama koje treba provesti u ključnim područjima.

b) otvaranje pregovora o pristupanju EU

Nakon što službeno dobije status kandidata, državu kandidatkinju očekuje otvaranje pristupnih pregovora s Europskom unijom. U tim se pregovorima određuju uvjeti priključivanja države kandidatkinje Europskoj uniji, a oni se načelno odnose na donošenje, primjenu i provedbu propisa Europske unije.²

² Opširnije o postupku pregovora o pristupanju, vidi str. 49-55.

Što slijedi ako je mišljenje o zahtjevu negativno?

U povijesti proširenja Europske unije eksplicitno negativno mišljenje Europske komisije o zahtjevu za članstvo zabilježeno je jedino u slučaju Turske. Turska je još u rujnu 1963. godine uspostavila ugovorne odnose s Europskom zajednicom (EZ) potpisavši Sporazum o pridruživanju ali je, zbog niza političkih i ekonomskih razloga, njezin zahtjev za članstvo u EZ-u, koji je podnijela 1987. godine, Europska komisija ocijenila negativno, te je slijedom toga 1989. godine taj zahtjev odbijen. Tek 10 godina kasnije, na Europskom vijeću u Helsinkiju 1999. godine, Turskoj je formalno priznat status kandidata. Nakon preporuke Europske komisije, Europsko vijeće je u prosincu 2004. godine definiralo perspektivu otvaranja pregovora s Turskom, koji su formalno otvoreni u listopadu 2005. godine. Drugi slučaj u kojem je Europska komisija dala mišljenje s negativnim tonom je slučaj Grčke iz 1976. godine. Grčka je s Europskom zajednicom potpisala Sporazum o pridruživanju u srpnju 1961. godine, a zahtjev za punopravnim članstvom predala je 1975. godine. Europska komisija je 1976. godine dala mišljenje o grčkom zahtjevu s preporukom da se prije krajnje integracije u EU provede tranzicijsko pretpristupno razdoblje zbog gospodarskih problema u kojima se ta država tada nalazila. Predloženo je da tijekom pretpristupnog razdoblja Grčkoj bude osiguran pristup instrumentima financijske pomoći Europske zajednice kako bi mogla provesti potrebne gospodarske reforme. Međutim, zbog niza razloga (ponajprije političke prirode) Europsko vijeće odbacilo je ovo mišljenje Europske komisije, te su pregovori o članstvu započeli već u srpnju 1976. godine, a Grčka je već 1981. postala punopravnom članicom Europske zajednice.

Ako je mišljenje o zahtjevu negativno daljnje približavanje EU je usporeno.

1

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju Europskoj uniji:
postupak

Grafički prikaz postupka stjecanja statusa kandidata i otvaranja pristupnih pregovora

*Nove države članice
EU-a, država pristupnica
i države kandidatkinje za
članstvo*

- nove države članice
- država pristupnica
- države kandidatkinje

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji:
iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

16 - 23

1) Kronologija uspostavljanja ugovornih odnosa s Europskom unijom, podnošenja zahtjeva za članstvo, stjecanja statusa kandidata, otvaranja pregovora te poziva u članstvo

- Kada su uspostavljeni prvi ugovorni odnosi sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja s Europskom unijom?
- Kada su sadašnje nove države članice EU-a i države kandidatkinje podnijele zahtjev za članstvo u EU i kada su službeno dobile status kandidata?
- Kada su otvoreni pregovori Europske unije sa sadašnjim novim državama članicama EU-a i državama kandidatkinjama?
- Kada su sadašnje nove države članice postale članicama Europske unije, a kada će to postati sadašnje države kandidatkinje?

24 - 31

2) Što je sadašnjim novim državama članicama EU-a i državama kandidatkinjama donio status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?

- Dobivanje jasne perspektive članstva
- Preuzimanje obveze provođenja svih reformi koje su nužne za ispunjavanje kriterija za članstvo i uspješno uključivanje u EU
- Otvorene mogućnosti sudjelovanja u raznovrsnim programima Europske unije

1) **Kronologija uspostavljanja ugovornih odnosa s Europskom unijom, podnošenja zahtjeva za članstvo, stjecanja statusa kandidata, otvaranja pregovora te poziva u članstvo**

Nove države članice EU-a:

*Bugarska,
Cipar,
Češka,
Estonija,
Latvija,
Litva,
Mađarska,
Malta,
Poljska,
Rumunjska,
Slovačka,
Slovenija.*

Država pristupnica: Hrvatska

Države kandidatkinje:

*Makedonija,
Turska,
Island,
Crna Gora.*

mm

Prvog svibnja 2004. godine u petom, dosad najvećem valu proširenja Europske unije punopravnim članicama EU-a postalo je čak deset država: osam srednjoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja (Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija) te dvije sredozemne otočke države (Cipar i Malta). Bugarska i Rumunjska zaključile su pregovore o pristupanju 17. prosinca 2004. godine, te su 25. travnja 2005. godine potpisale s EU-om Ugovor o pristupanju. Članicama EU-a postale su 1. siječnja 2007. godine, čime je završen peti val proširenja. Europska unija tako u sadašnjem trenutku broji ukupno 27 država članica. Zbog preglednosti, ovih dvanaest država nazivamo novim državama članicama. Međutim, proces proširenja Europske unije traje i dalje, pa trenutačno četiri države imaju status kandidata za članstvo u EU: Makedonija, Turska, Island i Crna Gora. Hrvatska je stekla status kandidata u lipnju 2004. godine te su u listopadu 2005. otvoreni pregovori o njezinu pristupanju Europskoj uniji, koji su završili u lipnju 2011. godine. Potpisivanjem Ugovora o pristupanju Europskoj uniji Hrvatska postaje država pristupnica. Istodobno s pregovorima s Hrvatskom otvoreni su i pregovori s Turskom, koja je već niz godina u statusu kandidata. Makedonija, koja je status kandidata dobila u prosincu 2005. godine, još nije počela pregovore o pristupanju. Pregovori s Islandom otvoreni su 17. lipnja 2010. godine. Crna Gora dobila je status kandidata 17. prosinca 2010., ali još nije otpočela pregovore o pristupanju.

U ovom poglavlju prikazana su iskustva sadašnjih novih država članica EU-a te država kandidatkinja u procesu njihova približavanja Europskoj uniji. Put Hrvatske u EU prikazan je u zasebnom, idućem poglavlju.

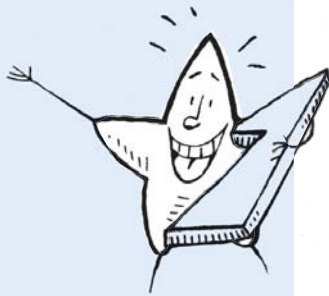
Kada su uspostavljeni prvi ugovorni odnosi sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja s Europskom unijom?

Prva je među sadašnjim državama kandidatkinjama ugovorne odnose s EU-om uspostavila Turska potpisivanjem **Sporazuma o pridruživanju** (tzv. Ankarskog sporazuma) u rujnu 1963. godine. Među sadašnjim državama novim članicama EU-a, prvi su sporazume o pridruživanju potpisali Malta i Cipar, i to u prosincu 1970., odnosno u prosincu 1972. godine. Ovi su sporazumi omogućili državama potpisnicama uspostavljanje carinske unije s Europskom zajednicom, a sadržavali su odredbe vezane uz trgovinu, financijsku te tehničku suradnju.

Nakon pada "željezne zavjese" otvorila se povijesna mogućnost za sklapanje sličnih sporazuma i s državama bivšeg istočnog bloka. Europska unija je državama srednje i istočne Europe te baltičkim državama ponudila novu generaciju sporazuma o pridruživanju - tzv. **europske sporazume**. Takve su sporazume o pridruživanju potpisale: Mađarska i Poljska (prosinac 1991.), Rumunjska (veljača 1993.), Bugarska (ožujak 1993.), Češka i Slovačka (listopad 1993.), Estonija, Latvija i Litva (lipanj 1995.), te Slovenija (lipanj 1996.). Osnovni je cilj europskih sporazuma priprema tih država za punopravno članstvo u EU. Ovi sporazumi obuhvaćaju područja: političke suradnje, koja predviđa bilateralne i multilateralne konzultacije u svim pitanjima od zajedničkog interesa; trgovinskih pitanja, odnosno stvaranje zone slobodne trgovine; gospodarske, kulturne i financijske suradnje, te usklađivanje zakonodavstva. Međutim, europski sporazumi nisu predstavljali prve ugovorne odnose koje su spomenute države uspostavile s Europskom unijom. Ovim su sporazumima prethodili manje obuhvatni sporazumi o suradnji koji su uređivali prije svega trgovinske, gospodarske i druge odnose između Europske unije i navedenih država.

Nakon pada "željezne zavjese" otvorila se mogućnost za sklapanje sporazuma o pridruživanju i državama bivšeg istočnog bloka.

Među sadašnjim državama kandidatkinjama prva je zahtjev za članstvo u EU predala Turska (1987. godine).

Kada su sadašnje nove države članice EU-a i države kandidatkinje podnijele zahtjev za članstvo u EU i kada su službeno dobile status kandidata?

Za razliku od država srednje i istočne Europe, koje su najprije potpisivale sporazume o suradnji, a potom sporazume o pridruživanju (tzv. europske sporazume), državama obuhvaćenim Procesom stabilizacije i pridruživanja - Albaniji, Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori, Hrvatskoj, Makedoniji i Srbiji, Europska unija je ponudila novu generaciju sporazuma o pridruživanju - **sporazume o stabilizaciji i pridruživanju**.³

Island je još 1972. sklopio Ugovor o slobodnoj trgovini s tadašnjom Europskom ekonomskom zajednicom. Kao član Europskog gospodarskog prostora (EGP) od 1994. i schengenskog prostora, Island je bio velikim dijelom integriran u Europsku uniju i prije podnošenja zahtjeva za članstvo (2009.). Kao član EGP-a, Island djeluje na jedinstvenom tržištu EU-a i pridonosi Unijinu proračunu. Velik dio islandskih zakona već je usklađen s propisima EU-a, a ta država sudjeluje i u nekim programima Europske unije.

Među sadašnjim državama kandidatkinjama, prva je zahtjev za članstvo predala Turska, 14. travnja 1987. godine. Kao što je spomenuto, 1989. godine Europska komisija objavila je negativno mišljenje o turskom zahtjevu, a tek 1999. godine, u sklopu Redovitog izvješća o napretku Turske prema pristupanju (engl. *Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession*), daje pozitivno mišljenje kojim se preporuča priznavanje statusa kandidata spomenutoj državi. Nakon što je Europsko vijeće prihvatilo to izvješće u Helsinkiju 11. prosinca 1999. godine,

³ U slučaju Albanije i Makedonije pregovorima o sporazumima o stabilizaciji i pridruživanju predhodilo je sklapanje sporazuma o suradnji - Albanija je takav sporazum s Europskom ekonomskom zajednicom sklopila 1992. godine, dok je Sporazum o suradnji s Makedonijom stupio na snagu 1998. godine.

2

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

Turska i službeno dobiva status države kandidatkinje. Makedonija je podnijela zahtjev za članstvo 22. ožujka 2004. godine. Nakon što je Europska komisija donijela mišljenje o ovom zahtjevu u kojem preporučuje dodjeljivanje Makedoniji statusa kandidata, ova je država to i službeno postala na sastanku Europskog vijeća u Bruxellesu 16. prosinca 2005. godine. Crna Gora podnijela je zahtjev za članstvo 15. prosinca 2008., mišljenje Europske komisije o tome zahtjevu usvojeno je 9. studenoga 2010., a status kandidata ta je država dobila 17. prosinca 2010. godine. Island je podnio zahtjev za članstvo 16. srpnja 2009., Komisijino mišljenje o zahtjevu objavljeno je 24. veljače 2010., a 17. lipnja 2010. Europsko vijeće odlučilo je otvoriti pregovore s tom državom.

Među sadašnjim državama novim članicama EU-a, prvi je zahtjev za članstvo podnio Cipar, 3. srpnja 1990., a nedugo zatim, 16. srpnja 1990., i Malta. Europska komisija je 1993. godine objavila pozitivno mišljenje o zahtjevu tih dviju država za punopravno članstvo u EU, te su one službeno postale države kandidatkinje u listopadu iste godine. Međutim, tri godine poslije, promjene na unutarnjopolitičkoj sceni za Maltu su prouzročile privremeno "zamrzavanje" statusa kandidata. Godine 1998. Malta ponovno podnosi zahtjev za članstvo, a Europska komisija daje novo izvješće o njezinu zahtjevu. Malti se potvrđuje sposobnost za članstvo u EU, te ona ponovo dobiva status kandidata na Europskom vijeću u Helsinkiju 1999. godine.

Države srednje i istočne Europe te baltičke države podnosile su zahtjeve za članstvo u Europskoj uniji tijekom razdoblja od nešto više od dvije godine. Prve su zahtjev za članstvo predale Mađarska (31. ožujka 1994.) i Poljska (5. travnja 1994.). Više od godinu dana poslije, zahtjev predaju Rumunjska (22. lipnja 1995.), Slovačka (27. lipnja 1995.), Latvija (13. listopada 1995.), Estonija (24. studenog 1995.), Litva (8. prosinca 1995.), te Bugarska (14. prosinca 1995.). Posljednje su zahtjev za članstvo predale Češka (17. siječnja 1996.) i Slovenija (10. lipnja 1996.).

Nakon Turske, Cipra i Malte, države srednje i istočne Europe te baltičke države podnosile su zahtjeve za članstvo tijekom razdoblja od nešto više od dvije godine.

Na temelju pozitivnih mišljenja Europske komisije, te prihvatanja istih na Europskom vijeću u Luksemburgu, Češka, Estonija, Mađarska, Poljska i Slovenija službeno postaju državama kandidatkinjama 1997. godine te se stoga u euro-integracijskom žargonu u kontekstu proširenja, zajedno s Ciprom, nazivaju Luksemburškom skupinom. Iako su i druge države srednje i istočne Europe (Bugarska, Latvija, Litva, Rumunjska i Slovačka) već bile podnijele zahtjeve za članstvo, te godine Europska komisija nije preporučila Europskom vijeću službeno prihvatanje njihovih zahtjeva. Prema njezinu mišljenju, te države nisu tada još u dovoljnoj mjeri ispunjavale gospodarske i političke kriterije za članstvo u Europskoj uniji. Međutim, dvije godine poslije, Europsko vijeće u Helsinkiju priznaje spomenutim državama status kandidata za članstvo u EU, a Bugarska, Latvija, Litva, Rumunjska i Slovačka službeno postaju državama kandidatkinjama 1999. godine te se, zajedno s Maltom, nazivaju Helsinškom skupinom. Dvije države potencijalne kandidatkinje podnijele su zahtjeve za članstvo u Europskoj uniji: Albanija (28. travnja 2009.) i Srbija (22. prosinca 2009.). Mišljenje Europske komisije o zahtjevu Albanije usvojeno je 9. studenoga 2010., a o zahtjevu Srbije 12. 10. 2011. godine.

Kada su otvoreni pregovori Europske unije sa sadašnjim novim državama članicama EU-a i državama kandidatkinjama?

Nakon detaljnog proučavanja odgovora na upitnik koji su tadašnje države kandidatkinje popunjavale na zahtjev Europske komisije, Europsko vijeće donijelo je odluku o otvaranju pregovora s Luksemburškom skupinom, s obzirom na to da su prema mišljenju Europske komisije države te skupine bile najbliže ispunjavanju kriterija iz Kopenhagena. Pregovori s ovim državama započeli su 31. ožujka 1998. godine. Dvije godine poslije, 15. veljače 2000. godine, Helsinška skupina također otpočinje pregovore o članstvu.

2

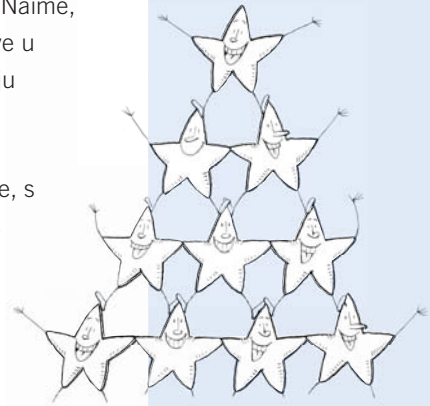
Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

Međutim, vremenska prednost koju je Luksemburška skupina imala u odnosu na Helsinšku skupinu, nije nužno značila i prednost u zaključivanju pregovora s Europskom unijom. Naime, u procesu pregovaranja o članstvu, napredak svake države u ispunjavanju kriterija za članstvo procjenjivan je na temelju njezina individualnog napretka.

Pregovori s Turskom otvoreni su 3. listopada 2005. godine, s Islandom 17. lipnja 2010., a datum otvaranja pregovora s Makedonijom i Crnom Gorom još nije određen.

Kada su sadašnje nove države članice postale članicama Europske unije, a kada će to postati sadašnje države kandidatkinje?

Nakon višegodišnjih pregovora, Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija zaključili su pregovore o članstvu u EU 13. prosinca 2002. na sastanku Europskog vijeća u Kopenhagenu, čime su te države postale **države pristupnice** (engl. *acceding states*). Na istom je sastanku donesena i službena odluka da će tih deset država biti primljeno u punopravno članstvo EU-a 1. svibnja 2004. godine. Poslije zaključenja pregovora, uslijedilo je, 16. travnja 2003. godine u Ateni, potpisivanje **Ugovora o pristupanju** (engl. *Accession Treaty*) navedenih država Europskoj uniji. Ugovor je zatim potvrđen (ratificiran) u parlamentima svih 15 tadašnjih država članica Europske unije i svih 10 tadašnjih država pristupnica. U svim tadašnjim državama pristupnicama, osim Cipra, ratifikaciji su prethodili referendumima na kojima su građani podržali ulazak svojih država u Europsku uniju. Konačno, 1. svibnja 2004. godine deset je tadašnjih država pristupnica, ulaskom u punopravno članstvo EU-a, postalo novim članicama Europske unije, čime se broj njezinih država članica popeo na 25.

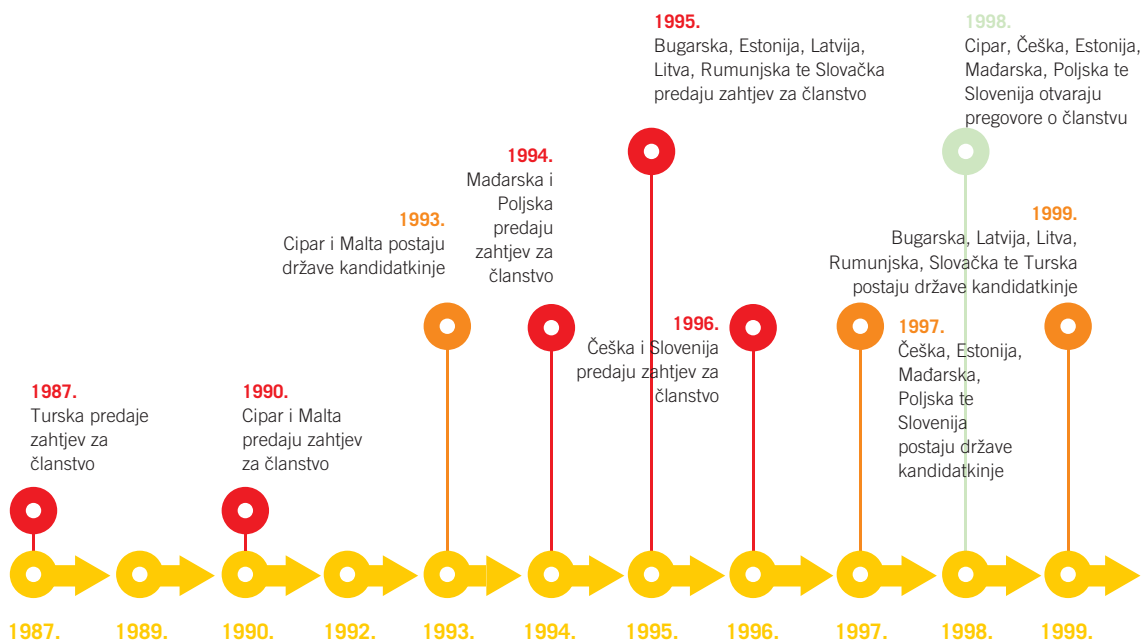

*1. svibnja 2004. godine
Europska unija
proširila se na 10 novih
država članica.*

*1. siječnja 2007.
godine Europska unija
proširila se na 2 nove
države članice.*

Bugarska i Rumunjska zaključile su pristupne pregovore 17. prosinca 2004. te su 25. travnja 2005. godine potpisale s EU-om Ugovor o pristupanju, postavši tako državama pristupnicama. Nakon završetka postupka ratifikacije Ugovora o pristupanju, Bugarska i Rumunjska postale su članicama EU-a 1. siječnja 2007. godine. Time je okončan peti val proširenja Unije, a broj njezinih država članica popeo se na 27.

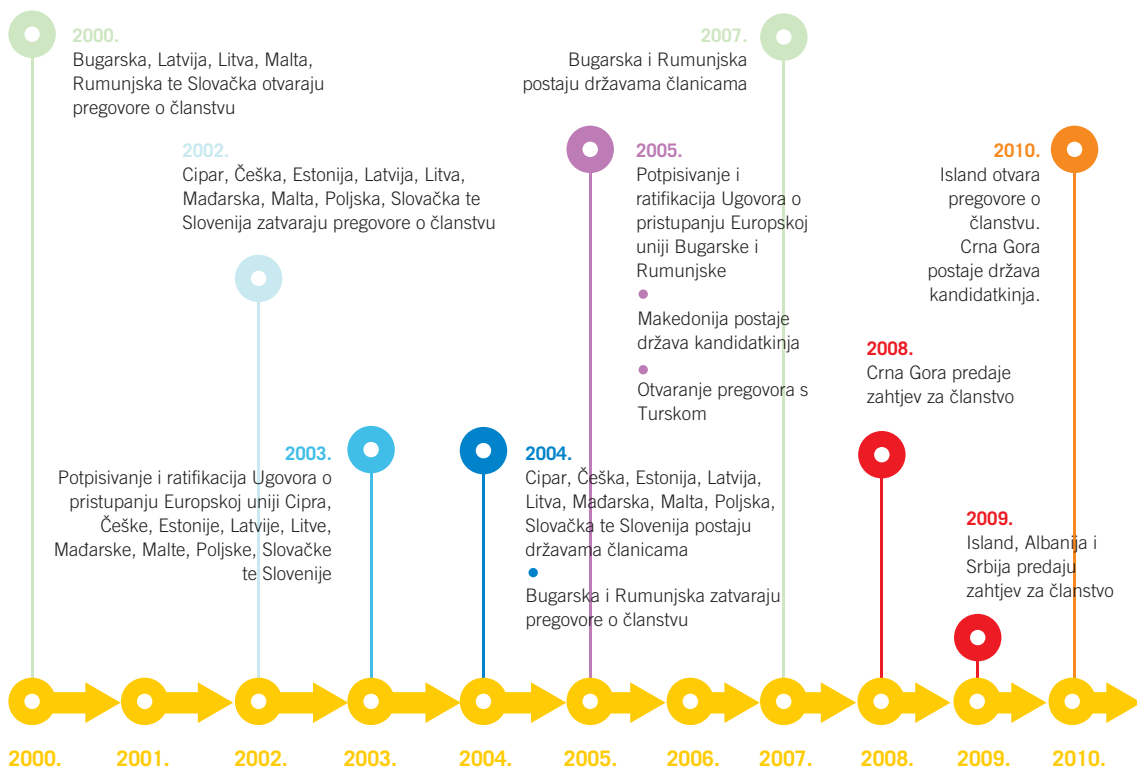
**Kronologija događaja vezanih uz proces
priklučenja Europskoj uniji sadašnjih
novih država članica EU-a i sadašnjih
država kandidatkinja**

2

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

Turska je otpočela pristupne pregovore 2005. godine, Island 2010. godine, dok su Makedonija i Crna Gora u statusu kandidata za članstvo, ali u ovom trenutku još bez određenoga datuma otvaranja pregovora.

2) Što je sadašnjim novim državama članicama EU-a i državama kandidatkinjama donio status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?

A) Dobivanje jasne perspektive članstva.

Dobivanjem statusa kandidata za ulazak u EU prijašnjim i današnjim državama kandidatkinjama pružena je perspektiva da će, budu li provodile potrebne reforme, postati članicama EU-a. To se i obistinilo, pa je od 13 država koje su 1999. godine imale status kandidata za članstvo njih 10 postalo članicama EU-a 2004. godine (Cipar, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija). Što se tiče Bugarske i Rumunjske, proces priključivanja EU odvijao se nešto sporije ali nije bio zaustavljen, pa su te države, kao što je već navedeno, postale članicama EU-a 2007. godine. U slučaju Turske proces je nastavljen otvaranjem pregovora 2005. godine, a Island je otvorio pregovore 2010. godine.

B) Preuzimanje obveze provođenja svih reformi koje su nužne za ispunjavanje kriterija za članstvo i uspješno uključivanje u EU.

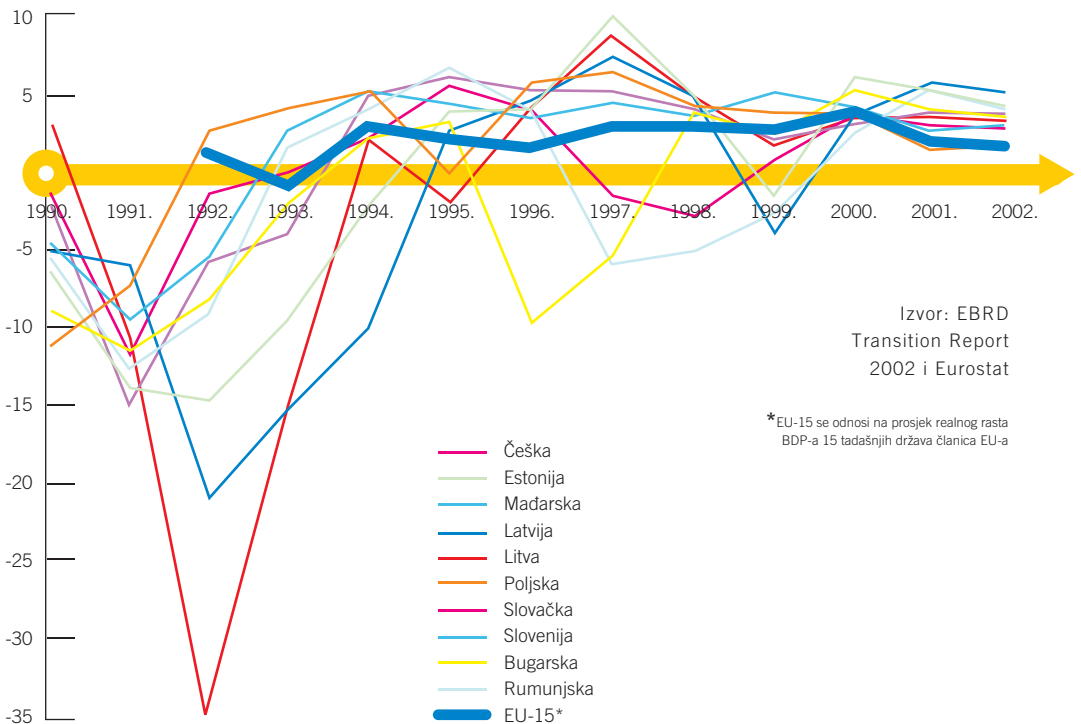
Već su potpisivanjem sporazuma o pridruživanju i europskih sporazuma, države potpisnice tih sporazuma preuzele obvezu provođenja reformi radi približavanja Europskoj uniji. No, podnošenjem zahtjeva za članstvo, dobivanjem statusa kandidata te pokretanjem procesa integriranja u EU, te su se obveze i povećale. Perspektiva članstva u Europskoj uniji pokazala se kao iznimno snažan poticaj već započetim reformama i pokretač novih sveobuhvatnih prilagodbi u tranzicijskom razdoblju. Iako se radi o skupom i dugotrajnom procesu, koji zadire u gotovo sva područja djelovanja država kandidatkinja, važno je istaknuti sljedeće:

2

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

- Proces pridruživanja EU općenito je imao povoljan utjecaj na države kandidatkinje. Ispunjavanjem političkih kriterija za članstvo u EU države kandidatkinje dodatno su konsolidirale demokraciju te ojačale poštivanje ljudskih prava, prava manjina, vladavinu prava, itd. Usklađivanjem zakonodavstva, koje je jedan od temeljnih uvjeta koji države kandidatkinje moraju ispuniti kako bi postale članicama EU-a, te su države podigle vlastite standarde u raznim područjima gospodarstva.

Rast realnog BDP-a u državama koje su tijekom 1990-ih stjecale status kandidata te u EU-15*

PRETPRISTUPNA STRATEGIJA Europske unije

Europska je unija donošenjem zaključaka Europskog vijeća u Luksemburgu održanog 1997. godine pokrenula proces proširenja EU-a, kojim se između ostalog, određuje i pretpristupna strategija za države kandidatkinje. Definiranje sveobuhvatne pretpristupne strategije predstavlja novinu s obzirom na to da slična strategija nije postojala prilikom prethodnih proširenja. Ona se, međutim, nametnula kao nužnost u petom valu proširenja, kako zbog velikog broja država kandidatkinja i sveobuhvatnih reformi koje su one morale provesti u cilju približavanju EU, tako i zbog velikih promjena unutar institucija Europske unije i njezinih metoda odlučivanja, a koje su neophodne želi li se osigurati učinkovito djelovanje Europske unije od 27 država članica.

Cilj pretpristupne strategije je pružanje podrške državama kandidatkinjama u pripremama za članstvo u EU, posebice u usklađivanju nacionalnog zakonodavstva tih država s pravnom stečevinom EU-a.

Pretpristupna strategija uključuje:

1. *sporazume o pridruživanju* (tzv. europske sporazume),
2. *pristupno partnerstvo* (engl. *Accession Partnership*) koje razrađuje kratkoročne i srednjoročne prioritete na temelju europskih sporazuma, i *nacionalni program za usvajanje pravne stečevine EU-a* koji države kandidatkinje izrađuju na temelju pristupnog partnerstva na godišnjoj osnovi. Nacionalnim programima se sukladno kriterijima iz Kopenhagena i Madrida razrađuju kratkoročni ciljevi i zadaci cjelokupne državne uprave za tu godinu,
3. *pretpristupnu pomoć* koja obuhvaća pružanje financijske pomoći putem programa Phare, ISPA i SAPARD, te sudjelovanje u programima EU-a u područjima obrazovanja, strukovnog obrazovanja, istraživanja, zaštite okoliša, malog i srednjeg poduzetništva, javnog zdravstva te programima za mlade.

2

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

S obzirom na to da tadašnje države kandidatkinje nakon 1993. godine bilježe pozitivne gospodarske trendove, može se reći da cijeli proces nije negativno utjecao na restrukturiranje i internacionalizaciju njihovih gospodarstava, već da je zasigurno uvelike pridonio takvom razvoju (stvaranjem pozitivnog ozračja za privlačenje stranih investicija, uklanjanjem administrativnih prepreka, konsolidacijom državnih financija, liberalizacijom trgovine i sl.). Pri tome treba imati u vidu da niti jedan od navedenih kriterija nije bio presudan sam za sebe, već je bit u sinergijskom učinku svih reformi provedenih u cilju njihova ispunjavanja.

U cilju potpore i pomoći državama kandidatkinjama u postizanju reformi potrebnih za članstvo u EU i pripremama za priključenje EU, Europska unija je pripremila pretpristupnu strategiju⁴ koja između ostalog uključuje i programe financijske i tehničke pomoći za države srednje i istočne Europe te baltičke države.

Programi financijsko-tehničke pomoći

Od financijsko-tehničkih instrumenata tim su državama do kraja 2006. godine bili dostupni niže navedeni pretpristupni programi Phare, ISPA i SAPARD. (Potrebno je napomenuti da je korištenje programa Phare, ISPA i SAPARD omogućeno sve dok država korisnica ne postane punopravna članica Europske unije. Stoga je sudjelovanje novih država članica u tim programima završilo njihovim ulaskom u članstvo EU-a u svibnju 2004. godine, odnosno siječnju 2007. godine, uz iznimku onih projekata koji su započeli prije tih datuma i koji su se mogli nastaviti.)

- **Phare program** (franc. *Pologne-Hongrie: assistance à la restructuration économique*) glavni je financijsko-tehnički instrument pretpristupne strategije za deset država kandidatkinja srednje i istočne Europe, a pokrenut je već 1989. godine. Njegovi su ciljevi za razdoblje od 2000. do 2006. godine bili usmjereni na dva prioriteta područja:

⁴ Pretpristupna strategija objašnjena je detaljnije na predhodnoj stranici.

(1) izgradnju institucija potrebnih u procesu približavanja tih država Europskoj uniji na što je usmjeravano 30% sredstava iz Phare programa, te

(2) financiranje investicijskih projekata na koje je utrošeno 70% sredstava. Poblize, sredstva Phare programa usmjeravana su u projekte u područjima kao što su izgradnja infrastrukture, razvoj privatnog poduzetništva, obrazovanje, usavršavanje i istraživanje i dr. Iz Phare programa od 2000. do 2006. godine, sve države kandidatkinje zajedno dobivaju sveukupno 1,56 milijardi eura na godinu.

- **ISPA program** (engl. *Instrument for Structural Policies for Pre-Accession*) je instrument za strukturne politike u pretprijetnom razdoblju pokrenut radi pružanja pomoći državama kandidatkinjama u prilagodavanju standardima Europske unije u području prometa i zaštite okoliša. Raspoloživa sredstva korištena su u investicijskim projektima za izgradnju prometne infrastrukture i infrastrukture vezane uz zaštitu okoliša. U razdoblju od 2000. do 2006. godine iz ovog je programa svim državama kandidatkinjama zajedno bilo dostupno ukupno 1,04 milijardi eura na godinu.
- **SAPARD program** (engl. *Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development*) je posebni program Europske unije namijenjen rješavanju problema strukturnih prilagodbi u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja država kandidatkinja te pružanju pomoći u provedbi zakonodavstva Europske unije iz područja zajedničke poljoprivredne politike. Od 2000. godine nadalje sveukupna raspoloživa sredstva iz ovog programa za sve države kandidatkinje zajedno su iznosila 520 milijuna eura na godinu.

Od početka 2007. godine pretprijetne programe Phare, ISPA i SAPARD, te program CARDS, zamjenjuje novi integrirani **Instrument pretprijetne pomoći - IPA** (engl. *Instrument for Pre-accession Assistance*).

Njegova financijska vrijednost u razdoblju 2007. - 2013. godine za sve zemlje korisnice iznosi 11,468 milijardi eura. Namijenjen je kandidatkinjama za članstvo u EU (Crna Gora, Hrvatska, Island, Makedonija, Turska) i potencijalnim kandidatkinjama (Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo prema Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 1244 i Srbija).

Osnovni ciljevi programa IPA su pomoć državama kandidatkinjama i državama potencijalnim kandidatkinjama u usklađivanju s pravnom stečevinom EU-a i njezinoj provedbi te priprema za korištenje strukturnih fondova nakon pristupanja Europskoj uniji. IPA se sastoji od pet sastavnica: pomoć u tranziciji i izgradnja institucija, prekogranična suradnja, regionalni razvoj, razvoj ljudskih potencijala i ruralni razvoj.

Za potrebe država kandidatkinja iz srednje i istočne Europe razvijen je:

- **TAIEX** (engl. *Technical Assistance Information Exchange Office*) - ured tehničke pomoći za razmjenu informacija, osnovan s ciljem pružanja tehničke pomoći u procesu usklađivanja te provedbe zakonodavstva Europske unije. Za razliku od pretpristupnih programa Phare, ISPA i SAPARD, nove države članice mogu koristiti usluge TAIEX-a i nakon što su postale članice EU-a.

Za razliku od država srednje i istočne Europe, financijska pomoć u sklopu pretpristupne strategije za Cipar i Maltu bila je određena isključivo u njihovim sporazumima o pridruživanju. Na isti je način bila određena i pomoć Turskoj do kraja 2006. godine, a iznimka je jedino mogućnost da ove tri države koriste pomoć Ureda tehničke pomoći za razmjenu informacija (TAIEX). Od 2007. Turska, kao i druge države kandidatkinje, postaje korisnicom novog integriranog Instrumenta pretpristupne pomoći - IPA-e.

C) Otvorene mogućnosti sudjelovanja u raznovrsnim programima Europske unije.

Osim mogućnosti korištenja financijskom i tehničkom pomoći EU-a, status države kandidatkinje otvara mogućnosti sudjelovanja u tzv. programima Europske unije (prije poznatima pod nazivom programi Zajednice - engl. *Community programmes*), kao što su programi u područjima istraživanja i obrazovanja, socijalne politike, energetike i transporta, zaštite okoliša, kulture i javnog zdravstva. Primjeri takvih programa u razdoblju 2000. - 2006. godine su: TEMPUS - program suradnje između EU-a i država srednje i istočne Europe u području visokoškolskog obrazovanja; SOCRATES - krovni program EU-a za obrazovanje kojim se potiče suradnja u području školskog i visokoškolskog obrazovanja, kontinuiranog usavršavanja, itd.; YOUTH - program namijenjen poticanju mobilnosti, razmjene, inicijative, međukulturalnog učenja i solidarnosti među mladima. "Jednakost spolova" (engl. *Gender Equality*) - program namijenjen provedbi strateškog okvira EU-a za promociju jednakosti spolova; "Suzbijanje socijalne isključenosti" (engl. *Combating Social Exclusion*) - program namijenjen poboljšanju učinkovitosti aktivnosti za suzbijanje socijalne isključenosti; "Altener" - program namijenjen promociji obnovljivih izvora energije; "Marco Polo" - program za poticanje rasterećenja cestovnog prometa putem preorijentacije na druge vrste prijevoza; "Kultura 2000" (engl. *Culture 2000*) - program kojim se promiče suradnja u području kulture; "Šesti okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj" (engl. *Sixth Framework Programme for Research and Technological Development*); "Javno zdravlje" (engl. *Public Health*) - program aktivnosti vezanih uz promociju i zaštitu zdravlja.

2

Od zahtjeva za članstvo do pregovora o pristupanju i članstva u Europskoj uniji: iskustva sadašnjih novih država članica EU-a i država kandidatkinja

Većina navedenih programa završila je krajem 2006. godine, te su u idućem sedmogodišnjem razdoblju (2007. - 2013.) nadomješteni novim programima. Tako je program SOCRATES nadomješten novim "Programom cjeloživotnog učenja" (engl. *Lifelong Learning Programme*), a program YOUTH programom "Mladi na djelu" (engl. *Youth in Action*). Programi "Jednakost spolova" i "Suzbijanje socijalne isključenosti" nadomješteni su novim programom "Napredak" (engl. *Progress*), koji, među ostalima, uključuje i ciljeve promocije jednakosti spolova i socijalne uključenosti. Program "Altener" nastavlja se kao jedna od komponenti programa "Inteligentna energija u Europi" (engl. *Intelligent Energy Europe*). Program "Kultura 2000" nadomješten je "Programom kultura" (engl. *Culture Programme*), dok se "Šesti okvirni program za istraživanje i tehnološki razvoj" nastavlja kao "Sedmi okvirni program za istraživanje" (engl. *Seventh Research Framework Programme*). Program "Javno zdravlje" trajao je do kraja 2008. godine, od kada je nadomješten novim "Programom zdravlje" (engl. *Health Programme*). Programi "Marco Polo" i TEMPUS nastavljaju se u razdoblju 2007. - 2013. godine.

Potrebno je, međutim, naglasiti da su neki od ovih programa, primjerice TEMPUS, prijašnji program YOUTH, te sadašnji "Mladi na djelu", osim državama članicama EU-a te kandidatkinjama za članstvo, otvoreni i drugim državama nečlanicama.

*Potpisivanjem Ugovora o
pristupanju Republike
Hrvatske Europskoj uniji,
Hrvatska postaje država
pristupnica.*

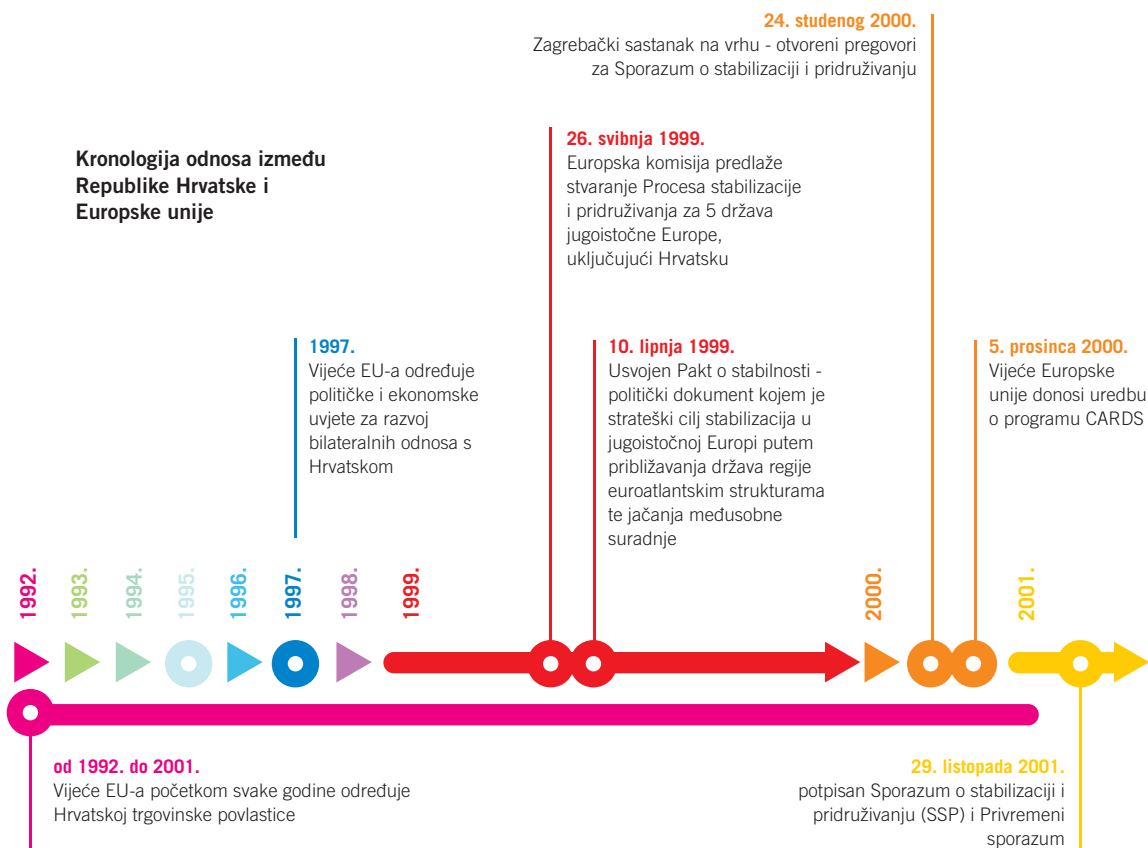
Od zahtjeva za članstvo do potpisivanja Ugovora o pristupanju Europskoj uniji: slučaj Republike Hrvatske

- 34 **1) Kronologija odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije**
- 35 - 39 **2) Prvi ugovorni odnos: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju**
- Što je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju?
 - Jesu li stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i njegova provedba bili preduvjeti za podnošenje zahtjeva za punopravno članstvo u EU i stjecanje statusa kandidata?
- 40 **3) Podnošenje zahtjeva Republike Hrvatske za punopravno članstvo u EU**
- Kada je i kome Republika Hrvatska podnijela zahtjev za članstvo u EU?
 - Zašto je za Republiku Hrvatsku bilo važno podnošenje zahtjeva za članstvo upravo tada?
- 41 - 49 **4) Republika Hrvatska kao kandidat za punopravno članstvo u Europskoj uniji**
- Kada je Republika Hrvatska stekla status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?
 - Što je predhodilo stjecanju statusa kandidata?
 - Što je uslijedilo nakon stjecanja statusa kandidata?
 - Što Hrvatskoj donosi status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?
- 49 - 55 **5) Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji**
- Što su pregovori o pristupanju?
 - Tko pregovara?
 - Kako se i o čemu se vode pregovori?
 - Kako se zaključuju pregovori?
- 56 **6) Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji i stupanje u članstvo**

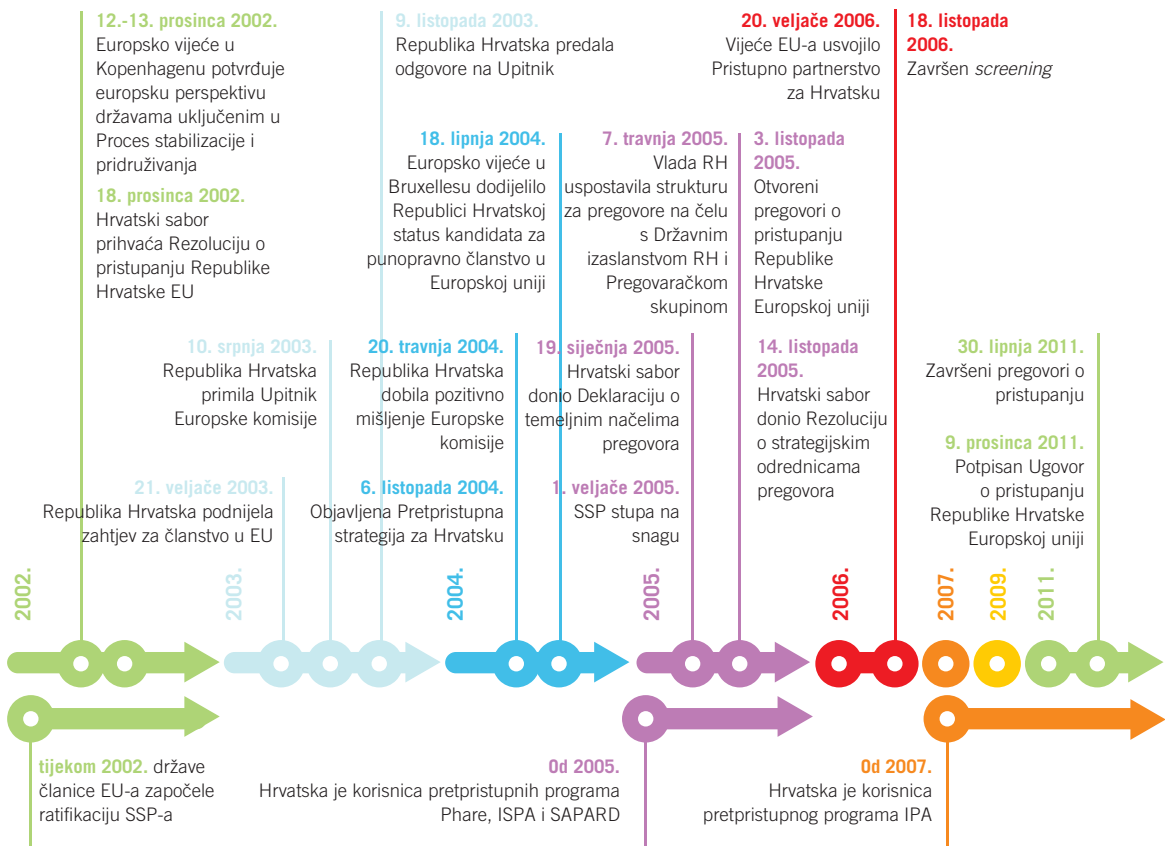
1) Kronologija odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije

Uspostavljanje odnosa između Republike Hrvatske i Europske unije započinje međunarodnim priznanjem Republike Hrvatske kao nezavisne i suverene države 15. siječnja 1992. godine. Od tada do danas odnosi su se razvijali najprije postupno, da bi se intenzivirali od 2000. godine te slijedom niza koraka doveli do pregovora o pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, njihova završetka i potpisivanja Ugovora o pristupanju Europskoj uniji. Na prikazu koji slijedi vidi se kako su se ti odnosi razvijali.

2) Prvi ugovorni odnos: Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju

Potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (engl. *Stabilisation and Association Agreement*) 29. listopada 2001. godine Republika Hrvatska po prvi put stupa u ugovorne odnose s Europskom unijom. To je bio najvažniji formalni korak u procesu približavanja RH Europskoj uniji prije podnošenja zahtjeva za punopravno članstvo, stjecanja statusa kandidata, pristupnih pregovora i potpisivanja Ugovora o pristupanju Europskoj uniji.

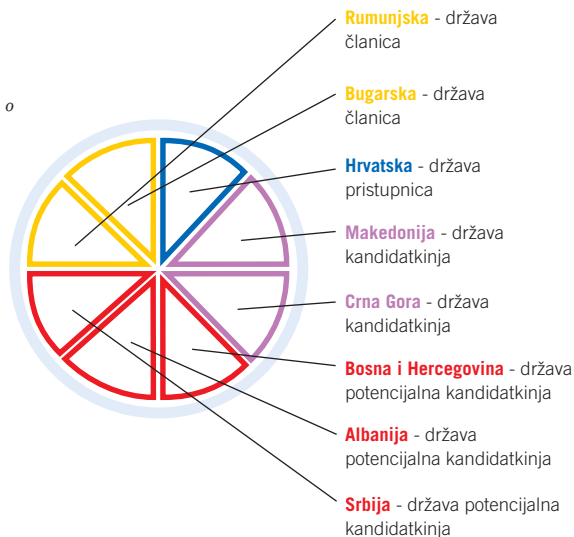

PROCES STABILIZACIJE I PRIDRUŽIVANJA

Stvaranje procesa stabilizacije i pridruživanja (engl. *Stabilisation and Association process*) predložila je Europska komisija u svibnju 1999. godine s ciljem postizanja sveobuhvatne stabilizacije tranzicijskih država jugoistočne Europe. Obuhvaćeni tim procesom su Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Kosovo prema Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 1244, Makedonija i Srbija. Hrvatska potpisivanjem Ugovora o pristupanju Europskoj uniji postaje pristupnica. Makedonija i Crna Gora imaju status kandidata za članstvo, a Albanija, Bosna i Hercegovina, Kosovo prema Rezoluciji Vijeća sigurnosti UN-a 1244 i Srbija status potencijalnih kandidata. Bugarska i Rumunjska, iako su geografski dio regije jugoistočne Europe, nisu bile obuhvaćene Procesom stabilizacije i pridruživanja nego pretpristupnom strategijom⁵ koju je Europska unija osmislila ranije za tadašnje države kandidatkinje.

Prikaz današnjeg statusa ugovornih odnosa između
Europske unije i država jugoistočne Europe*:

- Rumunjska i Bugarska još su 1993. godine potpisale europske sporazume. Godine 2005. potpisale su Ugovor o pristupanju EU.
- Hrvatska i Makedonija potpisale su sporazume o stabilizaciji i pridruživanju 2001. godine. Sporazum s Makedonijom stupio je na snagu 1. travnja 2004. godine, a sporazum s Hrvatskom 1. veljače 2005.
- Albanija je 12. lipnja 2006. potpisala sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu 1. travnja 2009.
- Bosna i Hercegovina je 16. lipnja 2008. potpisala sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.
- Crna Gora je 15. listopada 2007. potpisala sporazum o stabilizaciji i pridruživanju, koji je stupio na snagu 1. svibnja 2010.
- Srbija je 29. travnja 2008. potpisala sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

* Stanje: prosinac 2011. godine. Do tada tri su države podnijele zahtjeve za članstvo u EU: Crna Gora (15. prosinca 2008.), Albanija (28. travnja 2009.) i Srbija (22. prosinca 2009.).

⁵ O pretpristupnoj strategiji EU-a za države kandidatkinje vidi str. 26.

Što je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju?

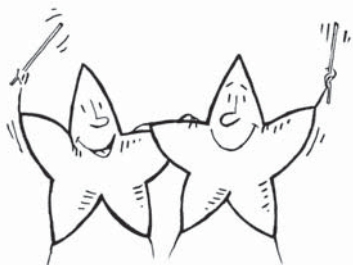
Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju posebna je vrsta sporazuma o pridruživanju koje je Europska unija ponudila državama obuhvaćenim Procesom stabilizacije i pridruživanja (engl. *Stabilisation and Association process*), među koje pripada i Hrvatska. SSP državi potpisnici daje status pridruženog člana i potencijalnog kandidata za članstvo u EU. Ovaj je sporazum za Republiku Hrvatsku prvi i jedini ugovorni korak do Ugovora o pristupanju EU. Cilj je SSP-a uspostava političkog dijaloga, usklađivanje zakonodavstva, promicanje gospodarskih odnosa, razvoj zone slobodne trgovine, osiguravanje regionalne suradnje te poticanje suradnje u nizu drugih područja. Osim Republike Hrvatske, koja je SSP potpisala 2001. godine, ovakav su sporazum s Europskom unijom potpisale Makedonija, Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina te Srbija. Sporazumi s Hrvatskom, Makedonijom, Albanijom i Crnom Gorom stupili su na snagu: SSP s Hrvatskom 1. veljače 2005., SSP s Makedonijom 1. travnja 2004., SSP s Albanijom 1. travnja 2009., a SSP s Crnom Gorom 1. svibnja 2010. godine.

Uz Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica te uz Privremeni sporazum, koji se primjenjivao do stupanja SSP-a na snagu⁶, parafirani su 16. travnja 2004. godine i dodatni Protokoli kojima se uzima u obzir proširenje Europske unije na 10 novih država članica te uređuje njihovo pristupanje SSP-u i Privremenom sporazumu. Glavna svrha Protokola jest adaptiranje odredbi SSP-a i Privremenog sporazuma koje se

Republika Hrvatska je 29. listopada 2001. godine potpisala Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju.

⁶ *Privremeni sporazum (engl. Interim Agreement) uređivao je trgovinska pitanja i s njima povezana pitanja (usklađivanje zakonodavstva u pojedinim područjima, cestovni prijevoz itd.), a primjenjivao se od 1. siječnja 2002. godine (iako je formalno stupio na snagu 1. ožujka 2002.) do stupanja na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju 1. veljače 2005. godine.*

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju stupio je na snagu 1. veljače 2005.

odnose na trgovinu poljoprivrednim, prehrambenim i ribarskim proizvodima kako bi se na odgovarajući način uredili trgovinski odnosi Republike Hrvatske s proširenom Europskom unijom budući da je Hrvatska ranije imala sklopljene ugovore o trgovini s nekim od sadašnjih novih država članica.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju potpisan između Republike Hrvatske i Europskih zajednica i njihovih država članica nije stupio na snagu samim činom njegova potpisivanja. Da bi stupio na snagu, SSP moraju potvrditi (ratificirati) sve zastupljene strane: s hrvatske strane Hrvatski sabor, a sa strane EU-a Europski parlament te parlamenti svih država članica. Okončanjem postupka ratifikacije, SSP je stupio na snagu 1. veljače 2005. godine.

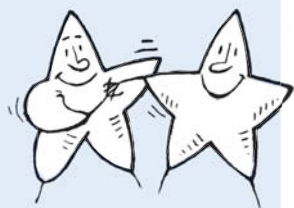
Jesu li stupanje na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i njegova provedba bili preduvjeti za podnošenje zahtjeva za punopravno članstvo u EU i stjecanje statusa kandidata?

Činjenica da SSP tada još nije stupio na snagu nije bila prepreka da Hrvatska podnese zahtjev za članstvo u EU 21. veljače 2003. godine, te da stekne status kandidata u lipnju 2004. godine. Slično su iskustvo prije nas imale četiri sadašnje nove članice Europske unije (Estonija, Latvija, Litva i Slovenija) koje su zahtjeve za članstvo podnijele prije stupanja na snagu njihovih europskih sporazuma, dok su Estonija te Slovenija stekle i status kandidata prije stupanja na snagu tih sporazuma. Iako proces približavanja Europskoj uniji ponajprije ovisi o EU i njezinim odlukama o dinamici i obuhvatu procesa vlastitog proširenja, uspješna provedba SSP-a znatno je pridonijela dobivanju pozitivnog mišljenja

Europske komisije te također može olakšati pristupne pregovore koje je Hrvatska otpočela u listopadu 2005. godine. Činjenica da Nacionalni program Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji⁷ i Plan provedbe SSP-a⁸ predviđaju nešto bržu dinamiku provedbe od one predviđene Sporazumom, te da su u 2003. i 2004. godini obveze iz SSP-a dopunjavane i provedbom novih mjera potrebnih za prilagodbu standardima EU-a, već je i prije stjecanja statusa kandidata jasno upućivala na spremnost Republike Hrvatske na daljnje približavanje Europskoj uniji. Nakon stjecanja statusa kandidata ti su napori još i pojačani, te su rezultirali ulaskom Hrvatske u iduću važnu etapu u procesu integriranja - pregovore o pristupanju EU. Takvo je opredjeljenje potvrđeno i donošenjem Nacionalnih programa Republike Hrvatske za pridruživanje Europskoj uniji za svaku godinu od 2003. do 2009. (od godine 2007. Nacionalni program Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji), čija je izrada jedna od obveza proizašlih iz SSP-a. Godine 2010. donesen je Program Vlade RH za preuzimanje i provedbu pravne stečevine EU-a, a 2011. Plan zakonodavnih aktivnosti za završetak pregovora o punopravnom članstvu Republike Hrvatske u Europskoj uniji. Iz svega navedenog vidljivo je da stupanje na snagu i provedba SSP-a nisu formalno preduvjeti za podnošenje zahtjeva za članstvo, niti za stjecanje statusa države kandidatkinje, ali se mogu smatrati politički izuzetno važnim i nužnim dijelom procesa približavanja Hrvatske Europskoj uniji, koji je prethodio samom podnošenju zahtjeva za članstvo te stjecanju statusa kandidata.

⁷ *Republika Hrvatska bila je prva država koja je već u fazi podnošenja zahtjeva za članstvo u EU imala sveobuhvatni program prilagodbe standardima EU-a. Nacionalni program RH za pridruživanje EU za 2003. godinu Vlada RH prihvatila je 12. prosinca 2002. godine, a otada se izrađuje i usvaja Nacionalni program za svaku iduću godinu.*

⁸ *Plan provedbe SSP-a je dokument koji je Vlada Republike Hrvatske prihvatila 17. listopada 2001. godine, a na temelju kojeg se, do donošenja Nacionalnog programa RH za pridruživanje EU, u potpunosti odvijala provedba obveza prihvaćenih Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.*

21. veljače 2003. godine
Republika Hrvatska
podnijela je zahtjev
za punopravno
članstvo u EU.

3) Podnošenje zahtjeva Republike Hrvatske za punopravno članstvo u EU

Kada je i kome Republika Hrvatska podnijela zahtjev za članstvo u EU?

Republika Hrvatska podnijela je zahtjev za punopravno članstvo u Europskoj uniji 21. veljače 2003. godine u Ateni. Zahtjev je, prema uobičajenom postupku, podnesen Vijeću Europske unije, odnosno državi članici EU-a koja je u to vrijeme predsjedavala Vijećem (Grčkoj).

Radna skupina za pripremu zahtjeva za članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji bila je tijelo sastavljeno od 16 predstavnika imenovanih iz Ureda predsjednika RH, Hrvatskog sabora, Vlade RH, te nadležnih ministarstava. Njegov zadatak bila je koordinacija aktivnosti navedenih institucija vezanih uz podnošenje zahtjeva za članstvo u EU: od pripreme samog teksta zahtjeva do svih aktivnosti vezanih uz njegovo podnošenje.

Zašto je za Republiku Hrvatsku bilo važno podnošenje zahtjeva za članstvo upravo tada?

Nadoknaditi propušteno!

U usporedbi s većinom ostalih država u tranziciji, Hrvatska je u ostvarivanju cilja integriranja u EU zaostajala cijelo desetljeće. Da bi donekle nadoknadila propušteno, Hrvatska je na tom putu morala i mora napredovati brže nego što su to svojedobno činile one države srednje i istočne Europe koje su u ovom trenutku već punopravne članice Europske unije⁹.

⁹ Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Slovačka i Slovenija punopravne su članice EU-a od 1. svibnja 2004. godine, a Bugarska i Rumunjska od 1. siječnja 2007.

4) **Republika Hrvatska kao kandidat za punopravno članstvo u Europskoj uniji**

Kada je Republika Hrvatska stekla status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?

Republika Hrvatska je dobila status službenog kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji na zasjedanju Europskog vijeća u Bruxellesu 18. lipnja 2004. godine.

Što je prethodilo stjecanju statusa kandidata?

Stjecanju statusa kandidata prethodilo je nekoliko glavnih koraka koje je Hrvatska poduzela u svom približavanju Europskoj uniji - od potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (listopad 2001.), podnošenja zahtjeva za članstvo (veljača 2003.), ispunjavanja upitnika Europske komisije (srpanj - listopad 2003.), do dobivanja pozitivnog mišljenja Europske komisije popraćenog i preporukom o otvaranju pregovora s Hrvatskom o članstvu u EU (travanj 2004.). Budući da su etape potpisivanja SSP-a i podnošenja zahtjeva za članstvo obrađene u ranijim poglavljima, ovdje ćemo pobliže objasniti faze postupka koje su uslijedile nakon podnošenja zahtjeva za članstvo:

Upitnik Europske komisije

Nakon što je Hrvatska podnijela zahtjev za članstvo 21. veljače 2003. godine, Vijeće EU-a je u vrlo kratkom roku, manje od dva mjeseca nakon podnošenja zahtjeva, već 14. travnja 2003. godine zadužilo Europsku komisiju da izradi mišljenje (franc. *avis*) o hrvatskom zahtjevu. U skladu s uobičajenim postupkom

18. lipnja 2004. godine Hrvatska je stekla status kandidata za punopravno članstvo u EU.

*20. travnja 2004.
Europska komisija
objavila je pozitivno
mišljenje o zahtjevu
Hrvatske za članstvo u
EU.*

Mišljenje Europske komisije

donošenja mišljenja, Komisija je 10. srpnja 2003. godine Hrvatskoj uputila tzv. upitnik s 4 560 pitanja iz različitih područja funkcioniranja države, institucija, gospodarstva i sl. Odgovori na upitnik svojevrsna su slika stanja u Hrvatskoj, a sastavljanje tih odgovora bio je vrlo opsežan posao koji je završen u zadanom roku od tri mjeseca, pa su tako odgovori na upitnik uručeni Europskoj komisiji 9. listopada 2003. godine. Europska komisija je u prosincu 2003. i u siječnju 2004. godine uputila dodatna 184 pitanja na koja je Vlada RH utvrdila i proslijedila odgovore.

Na temelju odgovora na upitnik, kao i drugih izvora (država članica, međunarodnih organizacija i nevladinih udruga) Europska komisija je 20. travnja 2004. godine donijela pozitivno mišljenje o zahtjevu Republike Hrvatske za članstvo u EU. To znači da je Komisija pozitivno ocijenila sposobnost Hrvatske za daljnji napredak prema članstvu u Europskoj uniji obzirom na njezine mogućnosti zadovoljavanja uvjeta za članstvo definiranih člankom 49 Ugovora o Europskoj uniji, Kopenhaškim kriterijima i Madridskim kriterijem. Između ostalog, mišljenje je Europske komisije da Hrvatska ima stabilne demokratske institucije i da se može smatrati zemljom sa djelotvornim tržišnim gospodarstvom, te da treba nastaviti provođenje reformi koje su još potrebne za

dosizanje svih europskih standarda, kao i daljnje usklađivanje domaćeg zakonodavstva s propisima EU-a. Sukladno ovakvom svom mišljenju, Europska komisija je, također, preporučila Europskom vijeću da donese odluku o otvaranju pregovora s Hrvatskom o punopravnom članstvu.

Europsko partnerstvo

Istodobno s mišljenjem i preporukama, Europska komisija donijela je i tzv. Prijedlog Europskog partnerstva za Hrvatsku u kojem su bili razrađeni kratkoročni i srednjoročni prioriteti za pripreme Hrvatske na putu daljnje integracije s Europskom unijom. Vijeće EU-a usvojilo je taj dokument 13. rujna 2004., a on je služio kao popis u skladu s kojim se mjerio napredak Hrvatske do usvajanja Pristupnog partnerstva¹⁰ 2006. godine. Europsko partnerstvo za Hrvatsku odražavalo je trenutno stanje njezine pripreme i načinjeno je prema njezinim potrebama, a prioriteti iz Europskoga partnerstva kasnije su ugrađeni u Pristupno partnerstvo. Od Hrvatske se očekivalo da na Europsko partnerstvo odgovori pripremom plana s vremenskim rasporedom i pojedinostima o tome na koji način namjerava pristupiti prioritetima iz Europskoga partnerstva. To je u 2004. godini učinjeno revizijom Nacionalnog programa RH za pridruživanje EU - 2004. godina, te definiranjem odgovarajućih mjera koje treba provesti u 2005. godini u Nacionalnome programu za tu godinu.

¹⁰ Opširnije o Pristupnom partnerstvu vidi niže u ovom poglavlju.

Što je uslijedilo nakon stjecanja statusa kandidata?

Pretpristupna strategija

Europska komisija objavila je Pretpristupnu strategiju za Hrvatsku 6. listopada 2004. godine. Njome se na Hrvatsku proširuje ojačana pretpristupna strategija koju je za tadašnje države kandidatkinje usvojilo Europsko vijeće na sastanku u Luksemburgu 1997. godine. Glavni elementi Pretpristupne strategije za Hrvatsku jesu:

- Izradivanje Komisijinih redovitih godišnjih izvješća o napretku Hrvatske u procesu pristupanja EU (engl. *Progress Report*), počevši s 2005. godinom.
- Otvaranje Hrvatskoj pretpristupnih financijskih programa Phare, ISPA i SAPARD.
- Uspostava Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje te Odbora za stabilizaciju i pridruživanje i njegovih pododбора kao tijela za praćenje primjene i provedbe SSP-a, ali i kao foruma za pitanja vezana uz proces usklađivanja zakonodavstva.¹¹
- Donošenje Okvirnog sporazuma kojim se Hrvatskoj omogućuje sudjelovanje u programima Zajednice.

U skladu s navedenim elementima Pretpristupne strategije započela je i njihova provedba. Stoga je Europska komisija 9. studenoga 2005. objavila prvo Izvješće o napretku Hrvatske za razdoblje od travnja 2004. do rujna 2005., u kojem ocjenjuje napredak u područjima ispunjavanja političkih i ekonomskih kriterija za članstvo u EU te sposobnost preuzimanja obveza koje proizlaze iz članstva,

¹¹ Prema SSP-u, Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje sastoji se od članova Vijeća EU-a i Europske komisije s jedne strane i članova Vlade Republike Hrvatske s druge strane. Odbor za stabilizaciju i pridruživanje sastavljen je od predstavnika Vijeća EU-a, predstavnika Europske komisije i predstavnika Hrvatske.

6. listopada 2004.
Europska komisija
objavila Pretpristupnu
strategiju za Hrvatsku.

osobito u pogledu usklađivanja zakonodavstva. Objavljeno je još šest takvih izvješća - za 2006., 2007., 2008., 2009., 2010. i 2011. godinu. Što se tiče triju pretpristupnih financijskih programa, Phare, ISPA i SAPARD, Hrvatska je njihova korisnica od proračunske 2005. godine, a od početka 2007. njih zamjenjuje novi integrirani Instrument pretpristupne pomoći - IPA. Nadalje, Vijeće za stabilizaciju i pridruživanje započelo je s radom održavanjem prvog sastanka 26. travnja 2005. te se otada redovito sastaje jednom godišnje. Okvirni sporazum o sudjelovanju Hrvatske u programima Zajednice potpisan je 22. studenoga 2004. godine, a do sada Hrvatska je za niz takvih programa potpisala memorandume o razumijevanju, koji uređuju administrativne i financijske uvjete sudjelovanja u pojedinom programu.¹²

Pristupno partnerstvo

Europska komisija 9. studenoga 2005. godine objavila je Prijedlog Pristupnog partnerstva za Hrvatsku, a 20. veljače 2006. godine Vijeće EU-a ga je usvojilo. Pristupno partnerstvo sadržava kratkoročne i srednjoročne prioritete u cilju ispunjavanja kriterija za članstvo, kao što su reforma pravosuđa, borba protiv korupcije, zaštita manjina, rješavanje graničnih pitanja te provedba obveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. Prioriteti iz Pristupnog partnerstva temelje se na prioritetima sadržanima u Europskom partnerstvu iz 2004. godine, revidiranim u skladu s Izvješćem Europske komisije o napretku Hrvatske iz 2005. godine. Budući da su 3. listopada 2005. započeli pregovori s Hrvatskom o pristupanju Europskoj uniji, Europska komisija smatrala je potrebnim donijeti Pristupno partnerstvo koje osuvremenjuje prethodno Europsko partnerstvo. Stoga Pristupno partnerstvo nadomješta ranije Europsko partnerstvo kao središnji dokument u skladu s kojim će

¹² *Opširnije o sudjelovanju Hrvatske u pretpristupnim programima i programima EU-a vidi str. 47-49.*

se mjeriti daljnji napredak Hrvatske u integriranju u Europsku uniju. Osim toga, Pristupno partnerstvo služi kao svojevrsni vodič pri programiranju pretprijetne financijske pomoći EU-a Hrvatskoj. U veljači 2008. godine Vijeće EU-a usvojilo je revidirano i ažurirano Pristupno partnerstvo. Hrvatska je pristupila provedbi prioriteta iz Pristupnog partnerstva definiranjem mjera koje treba provesti u 2006. godini, što su sadržane u Nacionalnom programu za pridruživanje RH EU - 2006. godina, dok svaki sljedeći program definira mjere koje se provode u pripadajućoj godini.

Što je Hrvatskoj donio status kandidata za punopravno članstvo u Europskoj uniji?

Jasnu perspektivu članstva!

Kao i onim državama srednje i istočne Europe koje su krajem 1990-ih godina dobile status kandidata (Bugarska, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Mađarska, Poljska, Rumunjska, Slovačka i Slovenija), a koje su danas sve članice Europske unije, i Hrvatskoj je stjecanje statusa kandidata otvorilo jasnu perspektivu punopravnog članstva u EU.

Preuzimanje obveze provođenja svih reformi koje su nužne za ispunjavanje kriterija za članstvo i uspješno uključivanje u EU

Već samim potpisivanjem Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Hrvatska se obvezala na provođenje reformi radi približavanja Europskoj uniji te ih od tada kontinuirano provodi.

Sudjelovanje u programima Europske unije!

Stjecanjem statusa kandidata Hrvatskoj su se otvorili pretpristupni programi Europske unije kroz koje se državama kandidatkinjama za članstvo stavljaju na raspolaganje financijska i tehnička sredstva za provedbu potrebnih pravnih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu njihova pristupanja Uniji. Tako je od godine 2005. Hrvatska korisnica programa Phare, ISPA i SAPARD iz kojih joj je u proračunskom razdoblju 2005.-2006. dodijeljeno ukupno 252 milijuna €. Od toga iznosa iz programa Phare dodijeljeno je 87 milijuna € za 2005. godinu i 80 milijuna € za 2006., iz programa ISPA 25 milijuna € za 2005. i 35 milijuna € za 2006., te iz programa SAPARD 25 milijuna € za 2006. godinu.

Međutim, potrebno je napomenuti da je već od 2001. godine Hrvatska bila korisnica programa pomoći Europske unije CARDS, namijenjenog državama obuhvaćenim Procesom stabilizacije i pridruživanja. CARDS se sastoji od nacionalne komponente, tj. sredstava koja se dodjeljuju pojedinačnoj zemlji, i regionalne komponente, tj. sredstava koja koristi nekoliko zemalja za provođenje projekata regionalnog značenja. U razdoblju od 2001. do 2004. godine Hrvatskoj je iz nacionalne komponente CARDS-a dodijeljeno 262 milijuna €. Stjecanjem statusa kandidata Hrvatska je prestala biti korisnica nacionalne komponente CARDS-a te je, kao što je već navedeno, od proračunske 2005. godine nadalje korisnica pretpristupnih programa Phare, ISPA i SAPARD. Međutim, Hrvatska je i dalje imala pravo korištenja regionalnih sredstava iz CARDS-a do isteka programa u prosincu 2006. Početkom 2007. godine Hrvatskoj se otvorio novi integrirani Instrument pretpristupne pomoći - IPA (engl. *Instrument for Pre-Accession Assistance*), koji zamjenjuje dotadašnje pretpristupne programe Phare, ISPA i SAPARD. Hrvatska je korisnica svih pet sastavnica IPA-e¹³ i to od 2007. godine do stupanja u članstvo EU-a. Hrvatskoj je u razdoblju

Od 2005. Hrvatska je korisnica pretpristupnih programa Phare, ISPA i SAPARD.

Od 2007. Hrvatska je korisnica novog pretpristupnog programa - Instrumenta za pretpristupnu pomoć - IPA-e.

¹³ Opširnije o sastavnicama programa IPA vidi stranicu 29.

2007. - 2013. unutar programa IPA namijenjeno: 141,2 milijuna eura za 2007. godinu; 146 mil. eura za 2008. godinu, 151,2 mil. eura za 2009. godinu, 153,6 mil. eura za 2010. godinu, 140,7 mil. eura za 2011. godinu, 143,5 za 2012. godinu i 146,2 mil. eura za 2013. godinu.

Osim toga, Hrvatska je od svibnja 2004. godine korisnica usluga TAIEX-a, čime se promiče administrativna sposobnost hrvatske državne uprave. Također, Hrvatska je uključena u programe Europske unije (do stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona 1. prosinca 2009. programi EU-a nazivali su se programima Zajednice), koji su iznimno korisni za razvijanje suradnje i upoznavanje s metodama rada Europske unije u različitim područjima, kao što su zaštita okoliša, promet, energetika, obrazovanje, pravosuđe, javno zdravstvo i sl. Okvirnim sporazumom o sudjelovanju Hrvatske u programima Zajednice, potpisanim 22. studenog 2004., otvorila se mogućnost sudjelovanja u većem broju takvih programa, a za svaki pojedinačni program potpisuje se Memorandum o razumijevanju, koji uređuje administrativne i financijske uvjete sudjelovanja u dotičnom programu. Do sada potpisan je niz takvih memoranduma, koji reguliraju sudjelovanje Hrvatske u raznim programima: programu IDAabc (za područje informacijske i komunikacijske tehnologije); programu Kultura 2007.; Sedmom okvirnom programu za istraživanje i tehnološki razvoj; Programu za zapošljavanje i socijalnu solidarnost - PROGRESS; programu Europa za građane; Okvirnom programu za konkurentnost i inovacije (CIP), koji se sastoji od 3 programa - Programa za poduzetništvo i inovacije, programa Inteligentna energija u Europi i Programa potpore politici informacijske i komunikacijske tehnologije; programu Financijski instrument za civilnu zaštitu; programu Mehanizam zajednice za civilnu zaštitu; programu MEDIA; programu Carine 2013.; programu Fiscalis 2013. (za područje poreza); programu Akcijski plan Zajednice u području zdravlja 2008. - 2013.; programu Marco Polo II (za područje transporta). Osim toga, Hrvatskoj je otvoren i krovni Unijin Program za cjeloživotno

učenje, koji se sastoji od sljedećih programa: Comenius - namijenjen razmjeni i suradnji u predškolskom i školskom obrazovanju; Erasmus - namijenjen razmjeni i suradnji u visokom školstvu; Leonardo da Vinci - namijenjen promicanju strukovnog obrazovanja; i Grundtvig - namijenjen razmjeni i suradnji u području obrazovanja odraslih osoba.

5) Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji

Nakon što je službeno dobila status države kandidatkinje, idući važan korak u pridruživanju Hrvatske Europskoj uniji je otvaranje pristupnih pregovora, koji su formalno otpočeli 3. listopada 2005. godine održavanjem prve sjednice međuvladine konferencije između država članica EU-a i Republike Hrvatske, a završili 30. lipnja 2011. godine. Pregovori o pristupanju čine središnji dio cjelokupnog procesa pristupanja u članstvo Europske unije, koji započinje podnošenjem zahtjeva za članstvo, a po okončanju pregovora završava potpisivanjem, ratifikacijom te stupanjem na snagu Ugovora o pristupanju Europskoj uniji.¹⁴

U okviru priprema za pregovore Hrvatski sabor je 19. siječnja 2005. godine donio Deklaraciju o temeljnim načelima pregovora za punopravno članstvo Republike Hrvatske u Europskoj uniji i Odluku o osnivanju Nacionalnog odbora kao radnog tijela Sabora za praćenje pregovora. Putem toga Odbora, kao i putem svojih dvaju već ranije uspostavljenih radnih tijela, Odbora za europske

3. listopada 2005. otvoreni pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji.

¹⁴ U povodu otvaranja pregovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji pokrenuta je posebna internetska stranica posvećena toj temi, vidi: <http://www.eu-pregovori.hr>

integracije i Zajedničkog parlamentarnog odbora RH - EU, Hrvatski sabor sudjeluje u pripremama Hrvatske za članstvo u Europskoj uniji. Istoga dana Sabor i Vlada Republike Hrvatske usvojili su Izjavu o zajedničkom djelovanju u procesu pregovora za članstvo u Europskoj uniji. Neposredno nakon otvaranja pristupnih pregovora, 14. listopada 2005. Hrvatski sabor donosi i Rezoluciju o strategijskim odrednicama pregovora.

Što su pregovori o pristupanju?

To su pregovori o uvjetima pod kojima država kandidatkinja pristupa Europskoj uniji, a oni se načelno odnose na donošenje, primjenu i provedbu propisa Europske unije. Nakon završetka pregovora država kandidatkinja s EU-om potpisuje Ugovor o pristupanju (engl. *Accession Treaty*), u koji su ugrađeni rezultati pregovora, a država kandidatkinja time postaje država pristupnica.

Tko pregovara?

Pregovaraju države članice Europske unije i država kandidatkinja. Pregovaračka stajališta EU-a u ime država članica zastupa predsjedavajući Vijeća Europske unije, dok je Europska komisija zadužena za tehničku provedbu pregovora. Na hrvatskoj strani pregovore vodi Državno izaslanstvo Republike Hrvatske za pregovore o pristupanju RH EU na čelu s ministrom vanjskih poslova i europskih integracija te Pregovaračka skupina za vođenje pregovora na čelu s glavnim pregovaračem. Vlada Republike Hrvatske 7. travnja 2005. godine donijela je Odluku o uspostavljanju strukture za pregovore koja, osim navedenih tijela, uključuje još i Koordinaciju za pregovore, radne skupine za pripremu pregovora po pojedinim poglavljima pregovora - pravne stečevine Europske unije, Ured glavnog pregovarača i Tajništvo Pregovaračke skupine.

Kako se i o čemu se vode pregovori?

Pregovori o punopravnom članstvu u Europskoj uniji između EU-a i bilo koje države kandidatkinje, pa tako i Hrvatske, teku u dvije faze. Prije otvaranja samih pregovora o odgovarajućem poglavlju pravne stečevine EU-a provodi se tzv. analitički pregled i ocjena usklađenosti zakonodavstva (engl. *screening*) koji predstavlja postupak tijekom kojega se unutar zakonodavstva pojedine države kandidatkinje utvrđuju područja koja treba prilagoditi zakonodavstvu EU-a, ocjenjuje postojeća razina usklađenosti te potreba daljnje prilagodbe zakonodavstvu EU-a. Analitički pregled hrvatskog zakonodavstva započeo je nakon otvaranja pregovora u jesen 2005. godine, a završen je 18. listopada 2006. u uobičajenom roku od godinu dana. Provodili su ga na strani EU-a predstavnici Europske komisije, a na hrvatskoj strani članovi radnih skupina za pripremu pregovora po pojedinim poglavljima pregovora i predstavnici tijela državne uprave.

Nakon analitičkog pregleda otvaraju se pregovori o pojedinim poglavljima pregovora čime započinje sadržajna faza pregovora o uvjetima pod kojima će država kandidatkinja prihvatiti, primijeniti i provesti pravnu stečevinu Europske unije u odgovarajućem poglavlju. Usprkos nastojanjima Hrvatske da se pregovori odvijaju kontinuiranim tijekom, krajem 2008. godine došlo je do zastoja, koji je trajao do rujna 2009. godine. Unatoč tome, Hrvatska je nastavila provođenje reformi i priprema za članstvo, tako da su 30. lipnja 2011. pregovori zatvoreni.

18. listopada 2006.
završen je *screening*.

30. lipnja 2011.
završeni su *pregovori*
o *pristupanju Republike*
Hrvatske Europskoj uniji.

Pregovori o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji obuhvaćaju sljedećih 35 pregovaračkih poglavlja:

Pristupni pregovori obuhvaćaju 35 poglavlja

1. Sloboda kretanja roba
2. Sloboda kretanja radnika
3. Pravo poslovnog nastana i sloboda pružanja usluga
4. Sloboda kretanja kapitala
5. Javne nabave
6. Pravo trgovačkih društava
7. Pravo intelektualnog vlasništva
8. Tržišno natjecanje
9. Financijske usluge
10. Informacijsko društvo i mediji
11. Poljoprivreda i ruralni razvitak
12. Sigurnost hrane, veterinarstvo i fitosanitarni nadzor
13. Ribarstvo
14. Prometna politika
15. Energetika
16. Porezi
17. Ekonomska i monetarna politika
18. Statistika

3

Od zahtjeva za članstvo do potpisivanja Ugovora o pristupanju Europskoj uniji: slučaj Republike Hrvatske

19. Socijalna politika i zapošljavanje

20. Poduzetništvo i industrijska politika

21. Transeuropske mreže

22. Regionalna politika i koordinacija strukturnih instrumenata

23. Pravosuđe i temeljna ljudska prava

24. Pravda, sloboda i sigurnost

25. Znanost i istraživanje

26. Obrazovanje i kultura

27. Okoliš

28. Zaštita potrošača i zdravlja

29. Carinska unija

30. Vanjski odnosi

31. Vanjska, sigurnosna i obrambena politika

32. Financijski nadzor

33. Financijske i proračunske odredbe

34. Institucije

35. Ostala pitanja

Ako država kandidatkinja smatra da do trenutka ulaska u EU, zbog opravdanih razloga, ne može u potpunosti prihvatiti i primijeniti pojedine propise EU-a, može u pregovorima zatražiti tzv. prijelazna razdoblja, odnosno dodatno vrijeme za usklađivanje vlastitog zakonodavstva s pravnom stečevinom, kao i njegovu provedbu i nakon pristupanja u članstvo EU-a. Nakon postizanja dogovora između Europske unije i države kandidatkinje o pojedinom poglavlju pregovora, uz ispunjenost preduvjeta za njegovo zatvaranje, ono se smatra privremeno zatvorenim. Međutim, nijedno poglavlje nije konačno zatvoreno sve do završetka pregovora o svim poglavljima. Hrvatska je u pregovorima osigurala niz prijelaznih razdoblja, primjerice u raspolaganju poljoprivrednim zemljištem, u potporama u poljoprivredi, korištenju tradicionalnih ribarskih alata, pomorskom prometu, gospodarenju otpadom, kao i u području poreza.

Tijekom cjelokupnog procesa pristupanja Europska komisija prati napredak države kandidatkinje i o tome redovito izvješćuje Vijeće Europske unije te priprema godišnja izvješća o napretku države kandidatkinje¹⁵, a o tijeku pregovora redovito se izvješćuje i Europski parlament.

Kako se zaključuju pregovori?

Nakon zaključenja pregovora o svim poglavljima rezultati pregovora ugrađuju se u odredbe Ugovora o pristupanju, u čijoj izradi i odobravanju konačnoga teksta sudjeluju predstavnici država članica i institucija Europske unije te predstavnici

¹⁵ *Prvo Izvješće o napretku Hrvatske Europska komisija objavila je u studenome 2005. godine, a objavljena su još izvješća za 2006., 2007., 2008., 2009., 2010. i 2011. godinu.*

države kandidatkinje. Hrvatska je završila pregovore 30. lipnja 2011., a još u prosincu 2009. godine uspostavljena je radna skupina za izradu nacrtu Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, tako da je tekst Ugovora bio pripremljen i objavljen u jesen 2011. godine¹⁶.

Osim toga, na temelju datuma pristupanja 1. srpnja 2013. godine pripremljen je financijski paket prema kojemu ukupno odobrena sredstva Europske unije za Republiku Hrvatsku u drugoj polovici 2013. godine iznose 687,5 milijuna eura. Uplate Hrvatske u proračun EU-a u istome razdoblju procijenjene su na 267,7 milijuna eura, što Hrvatsku čini neto primateljicom proračunskih sredstava Unije, tj. državom koja iz proračuna Europske unije više dobiva nego što u njega uplaćuje. Za Hrvatsku, kao i za ostale članice EU-a bit će predviđena određena sredstva u Višegodišnjem financijskom okviru Europske unije za razdoblje 2014.-2020. godine. O ukupnom obujmu i strukturi toga Višegodišnjeg financijskog okvira trenutačno se pregovara unutar EU-a. Iskustva novih država članica Europske unije pokazuju da su one, od ulaska u članstvo 2004., odnosno 2007. godine neto primateljice proračunskih sredstava Unije te se očekuje da će Hrvatska također biti neto primateljica proračunskih sredstava EU-a.

¹⁶ *Tekst Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji objavljen je na internetskim stranicama: www.vlada.hr i www.mvep.hr*

6) Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji i stupanje u članstvo

Zaključenjem pregovora i potpisivanjem Ugovora o pristupanju država kandidatkinja postaje država pristupnica te stječe pravo sudjelovanja u radu tijela Vijeća EU-a i Europskoga parlamenta kao aktivni promatrač. Međutim, Ugovor o pristupanju ne stupa na snagu samim potpisivanjem, već je za to potrebno da ga potvrde (ratificiraju) parlamenti svih država članica EU-a i parlament države pristupnice. Stupanjem na snagu Ugovora o pristupanju, uobičajeno na utvrđen datum i pod uvjetom da je okončan postupak ratifikacije, država pristupnica postaje država članica Europske unije.

Ugovor o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji potpisan je 9. prosinca 2011. godine u Bruxellesu, čime je Hrvatska postala država pristupnica. Europski parlament je 1. prosinca 2011. dao pristanak pristupanju Hrvatske Europskoj uniji, a 5. prosinca odobrilo ga je i Vijeće. Da bi Ugovor stupio na snagu, trebaju ga ratificirati sve države članice EU-a i Republika Hrvatska, gdje građani na referendumu odlučuju o pristupanju naše zemlje Europskoj uniji. Građani su na referendumu održanom 22. siječnja 2012. podržali članstvo Hrvatske u Europskoj uniji s 66,27% glasova ZA. Nakon pozitivnog rezultata referendumu slijedi ratifikacija Ugovora o pristupanju u Hrvatskom saboru.

Prema odredbama Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji, kao datum njegovog stupanja na snagu utvrđen je 1. srpnja 2013. godine (što znači da bi Hrvatska na taj datum trebala postati 28. članica Europske unije), pod uvjetom da ga Republika Hrvatska i sve države članice EU-a pravovremeno ratificiraju u skladu sa svojim ustavnim odredbama.

Pojmovnik

Analitički pregled i ocjena usklađenosti zakonodavstva (engl. *screening*)

Postupak *screeninga* jedna je od dviju faza u pregovorima o članstvu s Europskom unijom. Postupkom *screeninga* utvrđuju se područja unutar zakonodavstva pojedine države kandidatkinje koja treba prilagoditi zakonodavstvu EU-a, ocjenjuje se postojeća razina usklađenosti te potreba daljnje prilagodbe zakonodavstvu EU-a. Hrvatska je završila *screening* 18. listopada 2006.

Bijela knjiga (engl. *White Paper*)

Bijela knjiga je dokument Europske komisije koji sadrži prijedloge budućih aktivnosti EU-a u pojedinim područjima. U kontekstu približavanja država srednje i istočne Europe europskim integracijama, Europska komisija je izdala Bijelu knjigu za pripremu država srednje i istočne Europe za uključivanje u unutarnje tržište Europske unije.

CARDS (hrv. **Pomoć Zajednice za obnovu, razvoj i stabilizaciju**) (engl. *Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation*)

Program CARDS je vrsta tehničko-financijske pomoći Europske unije čije su korisnice, do isteka programa krajem 2006. godine, bile države jugoistočne Europe obuhvaćene Procesom stabilizacije i pridruživanja (Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Hrvatska, Makedonija i Srbija). Program je bio namijenjen potpori izgradnje institucionalnog, zakonodavnog, gospodarskog i socijalnog sklopa te promicanju tržišnog gospodarstva država korisnica. Od početka 2007. godine program CARDS zamjenjuje novi integrirani Instrument pretpristupne pomoći - IPA.

Europska komisija

(engl. *European Commission*)

Europska komisija jedna je od triju najvažnijih institucija Europske unije (uz Vijeće EU-a i Europski parlament). Komisija zastupa interese Europske unije kao cjeline, a među njezinim zaduženjima su predlaganje propisa i provedba postojećih propisa te politika EU-a. Sastavljena je od povjerenika koje sporazumno biraju države članice, a potvrđuje ih Europski parlament na mandat od 5 godina. Trenutačno Komisiju sačinjava 27 povjerenika, po jedan iz svake države članice. Hrvatska će, kao članica EU-a također imati jednog povjerenika u Komisiji.

Europska unija (EU)

(engl. *European Union*)

Europska unija je nadnacionalna zajednica nastala kao rezultat suradnje i procesa integracije započete 1951. godine između 6 europskih država (Belgije, Francuske, Njemačke, Italije, Luksemburga i Nizozemske), nakon čega je uslijedilo pet valova proširenja. Europska unija danas broji 27 država članica, a očekuju se i daljnja proširenja. Pojam Europska unija prvi se put spominje u Ugovoru o Europskoj uniji sklopljenom u Maastrichtu 1992. godine. Stupanjem na snagu Ugovora iz Lisabona 1. prosinca 2009. godine nestalo je razlikovanje između Europske unije i Europske zajednice ukidanjem pojma Zajednica, a Europska unija dobila je pravnu osobnost.

Europski parlament

(engl. *European Parliament*)

Europski parlament je institucija Europske unije koja predstavlja građane država članica EU-a. Parlament je zakonodavac, zajedno s Vijećem EU-a. Broj zastupnika, koji se od 1979. godine biraju izravnim glasovanjem u državama članicama, razmjeran je udjelu stanovnika pojedine države u ukupnom broju stanovnika EU-a. Trenutačno Europski parlament ima 736 zastupnika, a u razdoblju do 2014. godine predviđen je porast broja zastupnika na 754. Hrvatska će za vrijeme mandata sadašnjeg saziva Europskog parlamenta imati 12 zastupnika.

Pojmovnik

Europsko vijeće

(engl. *European Council*)

Do stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona 1. prosinca 2009. godine Europsko vijeće nije bilo institucija Europske unije već pojam koji je označavao praksu sastajanja čelnika država ili vlada država članica EU-a, odnosno sastanaka na vrhu (engl. *summit*) započetu 1974. godine. Ugovorom iz Lisabona Europsko vijeće uspostavljeno je kao institucija EU-a, koju sačinjavaju predsjednici država ili vlada država članica EU-a, predsjednik Europskog vijeća (kojega bira samo Europsko vijeće na mandat od dvije i pol godine, uz mogućnost reizbora) i predsjednik Europske komisije. U radu Europskog vijeća sudjeluje i Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Europsko vijeće sastaje se dvaput u šest mjeseci, a određuje političke ciljeve razvoja Unije i njezinih politika. Kao članica EU-a Hrvatska će na odgovarajućoj razini biti zastupljena u Europskom vijeću.

Instrument pretpristupne pomoći - IPA

(engl. *Instrument for Pre-Accession Assistance*)

IPA je novi integrirani pretpristupni program pomoći, koji je početkom 2007. godine zamijenio dotadašnje pretpristupne programe Phare, ISPA i SAPARD, te program CARDS. Hrvatska je jedna od IPA-inih korisnica.

Izvješće o napretku

(engl. *Progress Report*)

Izvješće o napretku je dokument u kojem Europska komisija jednom godišnje prikazuje napredak pojedine države kandidatkinje u pripremama za ostvarivanje punopravnog članstva u EU.

Mišljenje o zahtjevu za članstvo

(franc. *avis*)

Mišljenje o zahtjevu za članstvo dokument je kojim Europska komisija ocjenjuje sposobnost države podnositeljice zahtjeva za članstvo da postane punopravnom članicom EU-a.

Nacionalni program Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji

Nacionalni program Republike Hrvatske za pristupanje Europskoj uniji određuje, na godišnjoj razini, ciljeve Vlade RH u različitim resorima državne uprave. Nacionalnim se programom utvrđuju, između ostalog, i zakonodavne mjere kojima se usklađuje hrvatsko zakonodavstvo s pravnom stečevinom Europske unije za svaku godinu. Usvojeno je sedam Nacionalnih programa - za 2003., 2004., 2005., 2006. (Nacionalni program RH za pridruživanje EU) te za 2007., 2008. i 2009. godinu (Nacionalni program RH za pristupanje EU). Nakon toga, godine 2010. donesen je Program Vlade RH za preuzimanje i provedbu pravne stečevine EU-a, a 2011. Plan zakonodavnih aktivnosti za završetak pregovora o punopravnom članstvu Republike Hrvatske u Europskoj uniji.

Opće uprave

(engl. *Directorates-General, DGs*)

Opće uprave su administrativni odjeli Europske komisije zaduženi za provođenje zajedničkih politika EU-a, primjerice Opća uprava za proširenje, Opća uprava za gospodarska i financijska pitanja. Europska komisija danas ima 33 opće uprave, a na čelu svake od njih je povjerenik.

Pravna stečevina Europske Unije

(franc. *acquis communautaire*, skraćeno *acquis*)

Pravna stečevina Europske Unije skup je prava i obveza koji sve države članice obvezuje i povezuje unutar EU-a. Pravna stečevina EU-a ne predstavlja samo pravo u užem smislu budući da obuhvaća: sadržaj, načela i političke ciljeve osnivačkih ugovora, zakonodavstvo usvojeno na temelju osnivačkih ugovora te presude Suda Europske unije, deklaracije i rezolucije koje je EU usvojila, mjere koje se odnose na zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku, mjere koje se odnose na pravosuđe i unutarnje poslove te međunarodne ugovore koje je sklopila Europska zajednica, kao i ugovore zaključene između država članica u području djelovanja Europske unije.

Pojmovnik

Pregovori o pristupanju

(engl. *accession negotiations*)

Pristupni pregovori su pregovori o uvjetima pod kojima država kandidatkinja pristupa Europskoj uniji, a oni se načelno odnose na donošenje, primjenu i provedbu propisa Europske unije.

Pretpristupna strategija

(engl. *pre-accession strategy*)

U kontekstu petog vala proširenja Europska unija je 1997. godine definirala pretpristupnu strategiju za tadašnje države kandidatkinje s ciljem pružanja podrške i pomoći tim državama u pripremama za priključenje EU. Godine 2004. ova je pretpristupna strategija, uz određene prilagodbe, proširena i na Hrvatsku.

Pretpristupni programi

(engl. *pre-accession programmes*)

Putem pretpristupnih programa Phare, ISPA i SAPARD Europska unija državama kandidatkinjama za članstvo stavljala je na raspolaganje financijska i tehnička sredstva za provedbu potrebnih pravnih, gospodarskih i institucionalnih reformi na putu njihova pristupanja Uniji. Ova su tri programa istekla krajem 2006. godine, a od početka 2007. godine zamjenjuje ih novi integrirani Instrument pretpristupne pomoći - IPA. Hrvatska je bila korisnica programa Phare, ISPA i SAPARD od proračunske 2005. godine, a od početka 2007. godine ona je korisnica programa IPA.

Pristupno partnerstvo

(engl. *accession partnership*)

Pristupno partnerstvo jedan je od instrumenata pretpristupne strategije za države kandidatkinje koji razrađuje prioritete u usklađivanju zakonodavstva, financijsku pomoć te pripreme za pregovore država kandidatkinja. Pristupno partnerstvo za Hrvatsku usvojeno je u veljači 2006. godine, a revidirano pristupno partnerstvo u veljači 2008. godine.

Vijeće Europske unije / Vijeće ministara **(engl. *Council of the European Union / Council of Ministers*)**

Vijeće Europske unije (često se spominje kao Vijeće ili Vijeće ministara) jedna je od tri ključne institucije Europske unije (uz Europsku komisiju i Europski parlament). Vijeće EU-a zastupa države članice. Vijeće EU-a je zakonodavac, zajedno s Europskim parlamentom. Članovi Vijeća su ministri 27 država članica, koji se sastaju ovisno o temi o kojoj se raspravlja na Vijeću: vanjski poslovi, poljoprivreda, industrija i slično. Stoga Vijeće EU-a zasjeda u sektorskim tzv. konfiguracijama, ali djeluje kao jedinstvena institucija, bez obzira na različit sektorski sastav konfiguracija i ministara koji u njima zasjedaju. Od stupanja na snagu Ugovora iz Lisabona 1. prosinca 2009. godine Vijeće EU-a zasjeda u 10 konfiguracija, među kojima su primjerice Vijeće za vanjske poslove i Vijeće za poljoprivredu i ribarstvo. Predsjedanje Vijećem EU-a rotira se svakih šest mjeseci između država članica, a država predsjedateljica usko surađuje i zajednički planira s prethodnom i narednom predsjedateljicom (tzv. Trio). Iznimka je konfiguracija Vijeća za vanjske poslove, čiji je predsjedavajući Visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku. Svaka država članica EU-a ima određeni broj glasova u Vijeću, a Hrvatska će, kao članica, imati 7 glasova.

Zagrebački sastanak na vrhu

Na Zagrebačkom sastanku na vrhu održanom 24. studenog 2000. godine sastali su se šefovi država i vlada država članica EU-a te država obuhvaćenih Procesom stabilizacije i pridruživanja. Na sastanku je usvojena Završna deklaracija kojom se predvđa daljnji razvoj političkih odnosa između država jugoistočne Europe i EU-a. Na njegovim su marginama otvoreni pregovori o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju između Republike Hrvatske i EU-a.

Ministarstvo vanjskih i europskih poslova

Trg N. Š. Zrinskog 7- 8, 10 000 Zagreb

Tel.: (01) 4569 964

Fax: (01) 4551 795, 4920 149

e-mail: webmas@mvep.hr

www.mvep.hr

Besplatni info telefon Halo EU: 0800 622 622

**Ministarstvo vanjskih i
europskih poslova**

www.mvep.hr

Zagreb, 2012.